

1. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

PARK U ČEŇKU

Projekt Parku U Čeňku vznikl na počátku nového milénia z iniciativy bývalého náměstka primátora hlavního města Prahy Jana Bürgermeistersa, starosty městské části Praha – Dolní Počernice Zbyňka Richtera a starosty městské části Praha 14 Miroslava Froňka. Území mezi Dolními Počernicemi a sídlištěm Černý Most má obrovský potenciál pro aktivní využití volného času obyvatel obou městských částí, ale i obyvatel celého hlavního města. Bez velkého váhání byla zahájena potřebná vstupní jednání, byla zadána architektonická studie, proběhla řada jednání zainteresovaných osob. Projekt se dostal do fáze územního řízení, avšak pro nedostatek finančních prostředků byla jeho realizace zahájena až v roce 2007. Pro park bylo vyčleněno území o rozloze cca 120 hektarů, které je situováno z větší části v katastru Dolních Počernic, a je součástí přírodního parku Klánovice – Čihadla. Pro realizaci projektu bylo důležité, že po celou dobu realizace, byl projekt vnímán vedením hlavního města Prahy jako smysluplný a byl zařazen do Programového prohlášení Rady hlavního města Prahy.

Architektonická studie parku byla zpracovaná Ing. Janem Mayerem a projektovou dokumentaci zpracovala společnost D-PLUS PROJEKTOVÁ A INŽENÝRSKÁ a.s.

Park je navržen, aby umožnil rekreaci a sportovní využití všem věkovým kategoriím obyvatel. Severní část parku, přiléhající k sídlišti Černý Most, je určena pro sportovní využití a odpočinek s řadou hřišť a víceúčelových ploch. Jižní část, přiléhající k Dolním Počernicím, zachovává přírodní krajinný ráz území. Součástí návrhu jsou nové cyklostezky, naučné stezky, stezky pro in-line brusle, hipostežky a stezky pro pěší. Pro piknik a relaxaci na louce jsou určeny plochy trávníků kolem terénního valu. Předpokládá se realizace fit parku v lokalitě, která patří do Dolních Počernic.

V části s intenzivní parkovou údržbou, je hlavní cestou, zdvojená komunikace s asfaltovým povrchem, vedoucí od západu k východu po severní hraně parku. Tato komunikace, zakončená smyčkami pro snadný návrat, slouží i pro in-line bruslení, souběžně s ní vede cesta pro pěší.

Kruhové prostranství parku, umístěné v severní části parku, je

řešeno jako víceúčelová plocha pro sezónní a veřejné akce. Bylo zde vybudováno také dětské hřiště. V další etapě vznikne přírodní amfiteátr, který bude odcloněn od jiných částí parku a bude vhodný pro konání divadelních představení, zábavných pořadů a koncertů. Víceúčelové travnaté hřiště bude určeno pro míčové hry. Pro seniory jsou navrženy venkovní cvičební systémy složené z prvků, které lze nainstalovat blízko sebe v omezeném prostoru nebo podél stezek a komunikací. Jižně od travnaté plochy hřiště bude umístěno robinsonádní hřiště, které je určeno starším dětem a mládeží. Dětské hřiště je určeno mladším dětem, minigolf nabídne využití starším dětem a dospělým, a hřiště na petanque uvítají lidé všech věkových kategorií.

Mezi hranou sídliště Černý Most a rybníkem Martiňák by měl, v

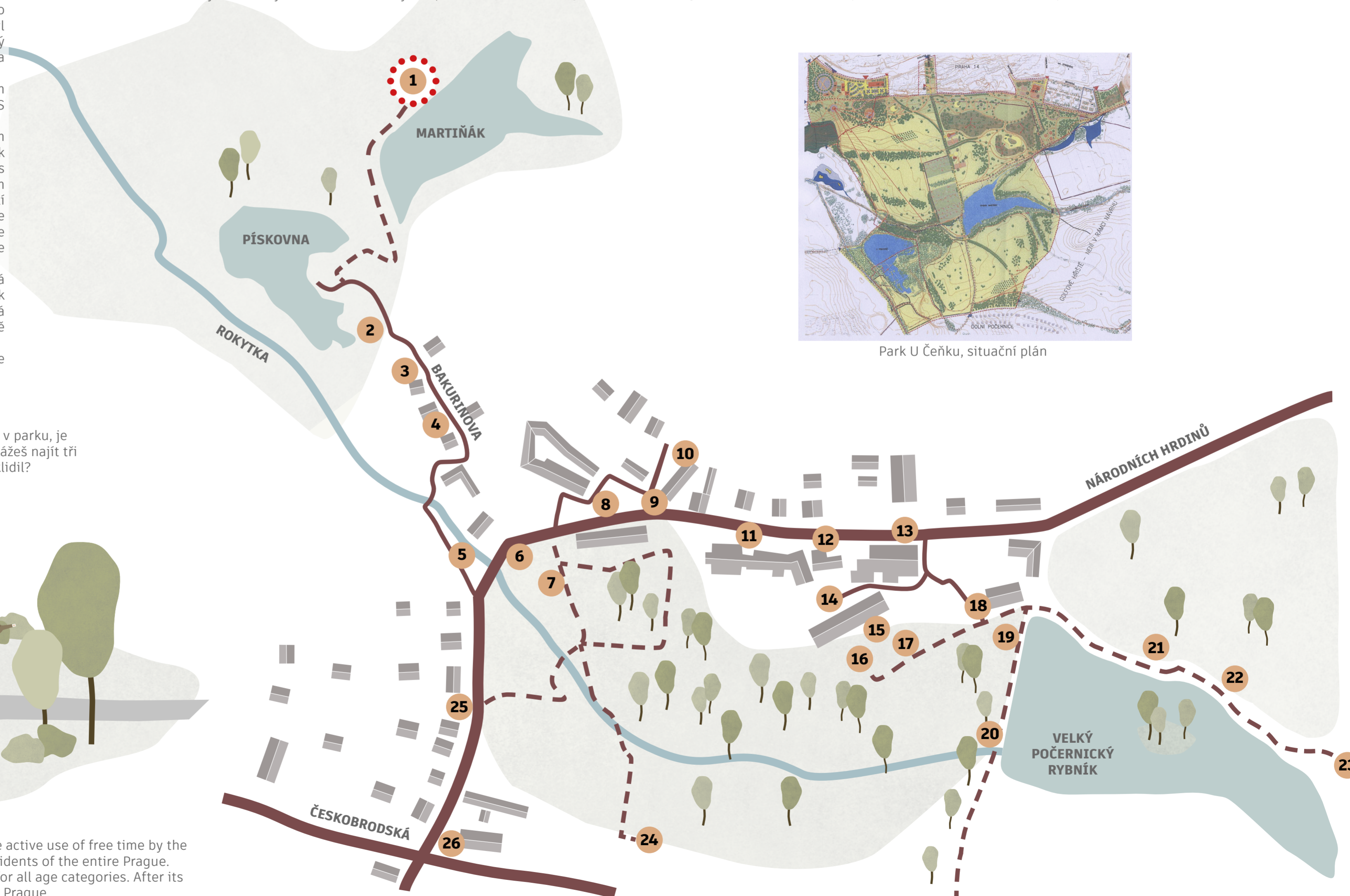
budoucnu, vzniknout tenisový areál s klubem a restaurací a čtyřmi antukovými kurty. Cyklokrosová trať, i pro náročné sportovce, bude vybudována na terénních valech, které budou v zimním období sloužit jako svah pro sáňkování a jiné zimní aktivity.

Realizace projektu je řešena etapovitě. 1. etapa jižně od sídliště Černý Most, byla v roce 2018 z velké části dokončena. V části spadající do 3. etapy, která je situována mezi rybníkem Martiňák a zástavbou Dolních Počernic, byly provedeny rozsáhlé výsadby stromů, vybudována cestní síť, a v budoucnu bude vybudováno workoutové hřiště. U rybníka Martiňák byla navržena homole z přebytečné zeminy, která byla z části osazena, pro zpestření terénu, pískovcovými kvádry. V zimním období může být území využíváno pro běh na lyžích a terénní valy k sáňkování a zimním sportům.

Dalšímu pokračování v budování parku, západním směrem, zatím brání nevyřešené majetkové vztahy a nedokončená projektová dokumentace.

Projekt byl v prvopočátku financován z podpory evropských strukturálních fondů, financování dalších částí projektu převzalo hlavní město Praha prostřednictvím odboru ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy.

V těsném sousedství, na východ od Parku U Čeňku, bylo vybudováno 18 jamkové golfové hřiště, jižně se pak nachází další parková plocha s geologickou zahradou a jihozápadním směrem je umístěn sad a přírodní rezervace V Pískovně. Po svém dokončení bude park U Čeňku jednou z největších parkových ploch v Praze, dokonce větší než pražská Stromovka.

Park U Čeňku, situační plán

Abychom si všichni mohli užít pobyt v parku, je důležité po sobě uklízet odpadky. Dokážeš najít tři věci které po sobě někdo neuklidil?

U Čeňku Park

The area between Dolní Počernice and Černý Most is used for the active use of free time by the residents of both, Dolní Počernice and Černý Most, as well as residents of the entire Prague. The park is designed to provide space for recreation and sports for all age categories. After its completion, U Čeňku Park will be one of the largest park areas in Prague.

2. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE V PÍSKOVNĚ

V severozápadní části Dolních Počernic, na hranici s městskou částí Praha 14, v klínu říčky Rokytky a Svěpravického potoka se nachází přírodní rezervace V Pískovně. Již samotný název napovídá, že se v těchto místech v minulosti těžil písek. Důkazem toho jsou vzpomínky dolnopočernických občanů, kterým je dnes sedmdesát a více let a fotografie, které se dochovaly ze čtyřicátých let minulého století, ve kterých dopravu písku zajišťovala ještě volská a koňská spřežení. V té době skončila těžba písku a pískovna, která byla, mimo jiné, i místem klukovských her, byla celá zatopena. Touto změnou v pískovně nastal nový život. Vznikla zde hnízdiště a letová

zastávka pro mnoho druhů ptactva např. moudivláček lužní, kachna divoká, lyska černá, potápka roháč, slípka zelenonohá, volavka popelavá, rákosník zpěvný, rákosník obecný, moták pochop, kulík říční, strnad rákosní. Bohužel hnízdění vzácného ledňáčka říčního narušili místní rybáři. Savci jsou zde zastoupeni ondatrou pižmovou a myškou drobnou. V zatopené pískovně převládají mokřadní druhy rostlin např. kosatec žlutý, žlutucha lesklá, kakost měkký, ostřice pašáchor, ostřice řízná, tužebník jilmový, šťovík přímořský, orobinec širolistý, sítina rozkladitá, dvozubec trojdlílný. Ostrůvek lužního lesa je zde tvořen olší lepkavou, vrbou

bílou a vrbou křehkou. Řada druhů ptactva, rostlin a živočichů vytváří vzácnou přírodní lokalitu, která si zaslouží ohleduplné chování návštěvníků. Bohužel v 70. letech minulého století se stala z původní rokle pískovny, skládka odpadu, na kterou byl vyvážen inertní materiál z demolice bouraných domů na starém Žižkově. Skládka byla založena v těsné blízkosti dnešní přírodní rezervace. V roce 2008 byl celý prostor rekultivován a přeměněn na parkovou plochu. V současné době je zatopená pískovna využívána ke sportovnímu rybolovu, a krátkodobé rekreaci obyvatel městských částí i dalších návštěvníků.

Přírodní rezervace je součástí rozsáhlého přírodního parku „U Čeňku“. V letech 2009–2010 došlo k odbahnění a revitalizaci nádrže s celkovými náklady 6,5 mil. Kč. Investorem projektu parku bylo hlavní město Praha. Rozloha přírodní rezervace U Čeňku je 7,06 ha, plocha hladiny je 35 000 m², a její objem 25 000 m³. Celé území revitalizované oblasti Pískovny, nivy Rokytky a rybníku Martiňák vytváří jednu z nejkrásnějších a nejcennějších přírodních lokalit v Praze.

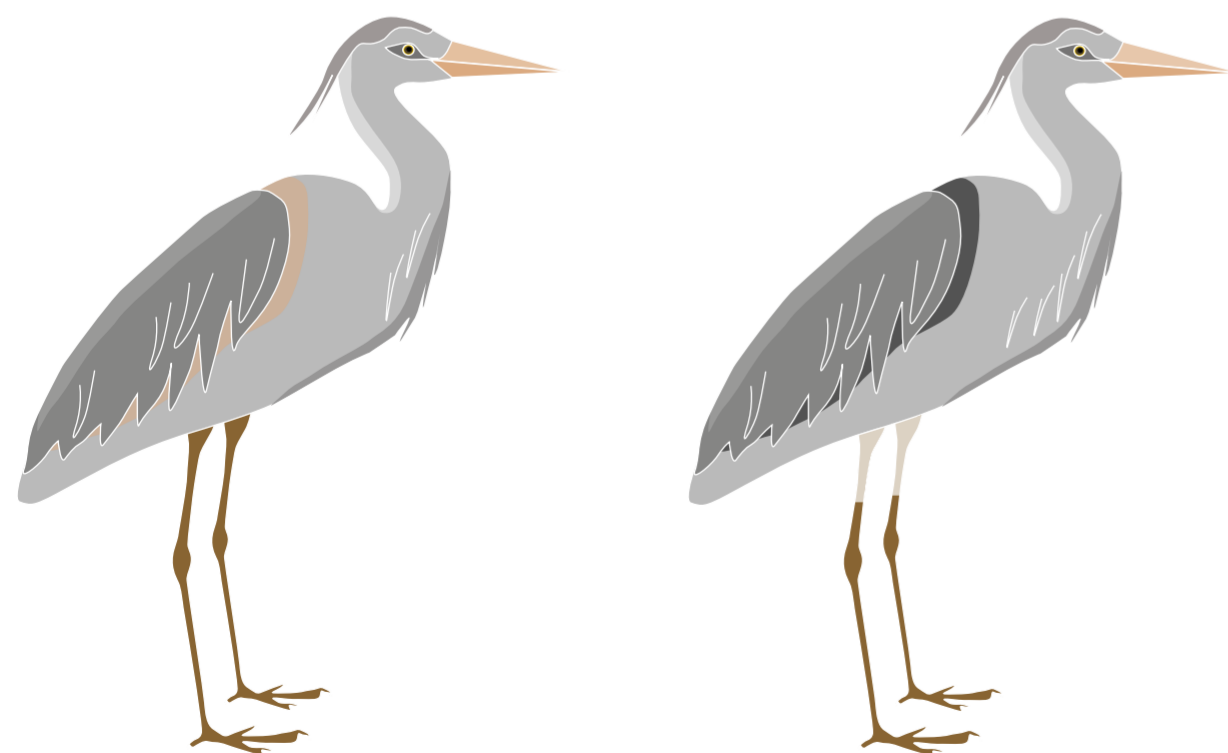
Rekultivace parku v pískovně, rok 2008

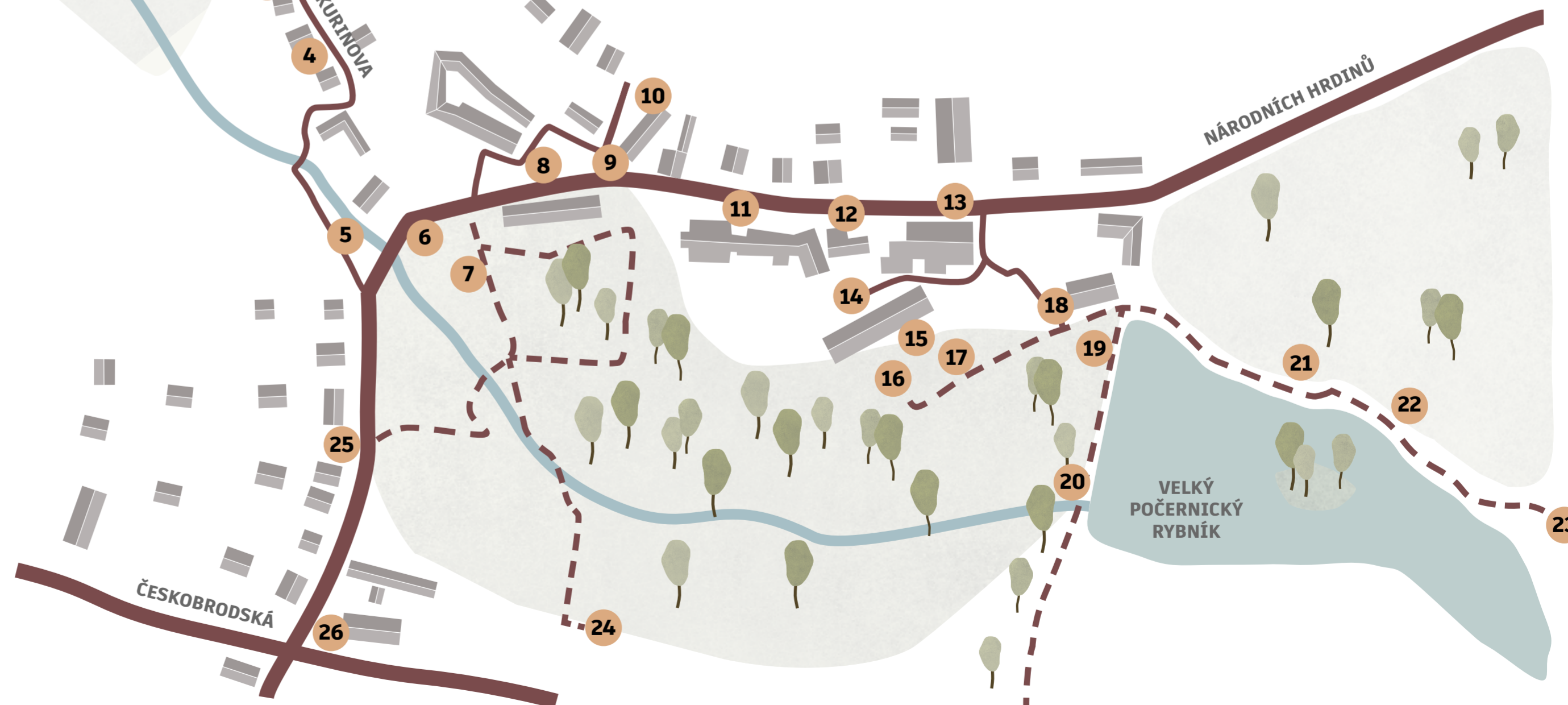
Letecký pohled - rybník v Pískovně

Na obrázku je volavka popelavá. Dokážeš najít tři rozdíly mezi dvěma volavkami?

In Pískovna
In the northwestern part of Dolní Počernice, on the border with the Prague 14 district, there is a nature reserve in a former sand pit, called Pískovna. The entire territory of the revitalized area of Pískovna, the Rokytky floodplain and the Martiňák pond creates a beautiful and valuable natural location in Prague.

3. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

REKULTIVOVANÁ SKLÁDKA

Nacházíme se v místech, která byla v minulosti součástí bývalé pískovny. Pískové podloží se nachází v blízkosti říčky Rokytka, která Dolními Počernicemi protéká. Morfologii pískovny připomínají navršené valy, které jsou dnes zatravněné, vzniklé postupným těžením písku.

Těžba písku byla ukončena v 50. letech 20. století. Pamětníci si jistě vzpomenu na volská spřežení, která tahala vozy naložené pískem pro počernické i ostatní stavebníky. Západní část pískovny byla v minulosti zatopena, a zátopa se později rozšířila i do její východní části.

Po odtěžení písku zůstalo údolí, které bohužel vytvořilo ideální prostor pro skládkování. Toto předurčení se naplnilo a část pískovny, přilehlá k místnímu hřbitovu, začala sloužit jako skládka.

Nutno podotknout, že to od začátku byla skládka legální. Dodnes není jasné, kdo vydal, v této lokalitě, povolení ke skládkování, ale jisté je, že pod stávající parkovou plochou je ukryt materiál a stavební odpad z demolice domů starého Žižkova. Počátkem 90. let minulého století prostor využívala městská část Praha – Dolní Počernice jako mezideponii zeminy a stavebního materiálu, při budování inženýrských sítí na území městské části, zejména kanalizačního řadu. Skládka byla uzavřena závorou, ale přesto neustále docházelo k černému skládkování.

V roce 2005 inicioval starosta městské části Praha – Dolní Počernice

Zbyněk Richter radikální řešení na odstranění již neudržitelné černé skládky. Po projednání situace a získání podpory záměru ze strany Magistrátu hlavního města Prahy byla vypracována projektová dokumentace. Projekt získal finanční podporu ze strukturálních fondů Evropské unie, v rámci 3. výzvy programu Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2 – Praha. Skládka byla v rekordně krátké době rekultivována a přeměněna hlavním městem Praha na parkovou plochu.

Hlavním cílem projektu bylo zlepšit kvalitu životního prostředí a odstranit ekologické zátěže – černou skládku, která se nacházela v bezprostřední blízkosti přírodní rezervace V Pískovně. Oblast je nejvýznamnější ornitologickou lokalitou v Praze. Dalším cílem záměru byla ochrana mokřadních společenstev a údolních luk v

povodí Rokytka.

Navržené řešení bylo inspirováno stavem před rekultivací skládky, ve kterém mělo řešené území výrazný reliéf jakýchsi písečných dun. Krajinářská úprava vytvořila nárazovou zónu mezi plánovaným rekreačním parkem „U Čeňku“ a vlastní přírodní rezervací. Nosným motivem parkové plochy jsou již zmíněné duny. Na západním svahu je zachován terén, spadající dolů k pastvině a nivě Rokytka, a na východní straně ke stávající louce a stezce pro koně.

Na celé ploše byla obnovena přirozená vegetace, a tím se zabránilo znehodnocení prostoru introdukovanými agresivními rostlinami. Došlo k výsadbě 310 nových stromů (dub, buk, lípa, javor) a 850 kusů keřů. Díky realizaci projektu se zvýšila rozloha sídelní

vegetace, která, mimo jiné, převzala funkci prachového filtru a protihlukové bariéry. Park může být využíván jako odpočinkové a rekreační místo obyvatel Prahy. Odstraněním stále se rozšiřující skládky, a vytvořením parku s nejmenší rozhlednou v Praze, v její centrální části, byla významná přírodní lokalita zachráněna.

Celkové finanční výdaje projektu činily 8,8 mil. Kč, z toho bylo 50% hrazeno z prostředků Evropské unie. Investorem stavby bylo hlavní město Praha.

Zpracovatel projektové dokumentace – Gabriel s.r.o. Realizátor stavby – Gabriel s.r.o.

V letech 2014–2017 se stala součástí parku geologická expozice, která vznikla za finanční pomoci grantového systému hlavního města Prahy pro oblast životního prostředí.

Aby se zabránilo tvorbě dalších skládek, je důležité třídít odpad. Roztříd' odpadky na obrázcích do správných popelnic.

The Reclaimed Landfill

We are located in places that used to be part of a former sand pit. A valley remained after the excavated sand, which unfortunately created an ideal space for a landfill. Part of the sandpit served as a landfill.

Skládka před rekultivací

4. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

HŘBITOV

Dolnopočernický hřbitov je situován na velmi pěkném místě, v blízkosti říčky Rokytka a přírodní rezervace V Pískovně. Oplývá velkým množstvím vzrostlé zeleně, která je zaměstnanci Úřadu městské části Praha – Dolní Počernice pravidelně udržována. Pro svoji polohu a udržovaný vzhled se stal předmětem zájmu i osob, které nebydli v Dolních Počernicích, ale rády by na hřbitově umístily pozůstatky svých blízkých, ať už v rodinných hrobkách, na rozptýlové loučce či v kolumbáriích. Na začátku nového tisíciletí, iniciovala městská část rozšíření hřbitova směrem k bývalé pískovně, jehož součástí bylo vybudování hřbitovní zdi s vchodovými a vjezdovými vraty, hospodářské zázemí hřbitova, nové kolumbárium, terénní úpravy, rekultivace zeleně, vybudování cestní sítě se schodišti a opěrnými zdkami, malý vodopád s jezírkem a obřadní síň. Nový hřbitov je propojen se starou částí, a po jeho úplném dokončení se stane kultivovaným místem

posledního odpočinku obyvatel Dolních Počernic i okolí. Pozemek pro hřbitov o rozloze cca 0,5 hektaru věnoval obci rod Dercsenyi, jehož příslušníci byli majitelé dolnopočernického panství. Vchod do hřbitova zdobí kovová vrata s ozdobnými sloupy. Na konci centrální cesty, naproti vchodu, je umístěn pískovcový podstavec s křížem, který byl restaurován v roce 2005. Nejvýznamnější hrobkou na místním hřbitově, v jeho jižní části, přímo proti hlavnímu vchodu, je hrobka baronů Dercsenyi, kteří byli posledními vlastníky dolnopočernického panství i zámku. V klidném prostředí hřbitova nalezneme honosné hrobky, ale i hroby zcela zapomenuté a neudržované. Na epitafech můžeme číst jména významných počernických rodů a jejich příslušníků, ale i rodin neznámých, které si v posledním období zvolili dolnopočernický hřbitov jako místo odpočinku pro své zemřelé. Epitafy nám oživují

jména i profese dolnopočernických občanů – učitelů, ředitelů, lékařů, statkářů sládků, inženýrů, starostů, lesníků, strážmistrů, drobných řemeslníků, či významných podnikatelů. Bohužel i těch dolnopočernických obyvatel, kteří zemřeli tragicky. V centru hřbitova nalezneme hrobku počernických občanů, padlých ve 2. světové válce. Z významných občanů si připomínáme řídícího učitele Aloise Brabce, starosty obce Václava Rybu, Antonína Komendu, Jana Bílka, Ing. Josefa Nožičku, starostu MČ v období 1990-98, celou rodinu Dercsenyiů, zakladatele a prvního starostu Sokola Václava Batka, světového rekordmana a stříbrného olympijského medailistu ve sportovní chůzi Josefa Doležala, ministerského radu Josefa Vencla a mnoho dalších významných osobností, jejichž jména jsou skryta pod názvy svých rodin. V rámci zastavení na počernickém hřbitově, bychom rádi

návštěvníkům naučné stezky připomněli, že nedaleko v centru obce, před budovou úřadu městské části stojí pomník na památku občanům Dolních Počernic, padlých v první světové válce. Pomník byl navržen architektem Antonínem Cechnerem, a o jeho vybudování se velkou měrou zasloužili místní sokolové. Další památník, který stojí za zmínku, je pomník občanům padlých ve druhé světové válce, který je umístěn u křižovatky ulic Českobrodská a Hrabačovská, navržený občanem Dolních Počernic Danielem Paulem, který byl v době návrhu studentem Vysoké školy uměleckoprůmyslové. Městská část Praha – Dolní Počernice připravuje další záměry na úpravy hřbitova, po jejichž realizaci bude dolnopočernický hřbitov vypadat ještě důstojněji. V nedávné době se uskutečnila rekonstrukce dělicí zdi mezi novým a starým hřbitovem a oprava hrobu počernických občanů padlých ve 2. světové válce.

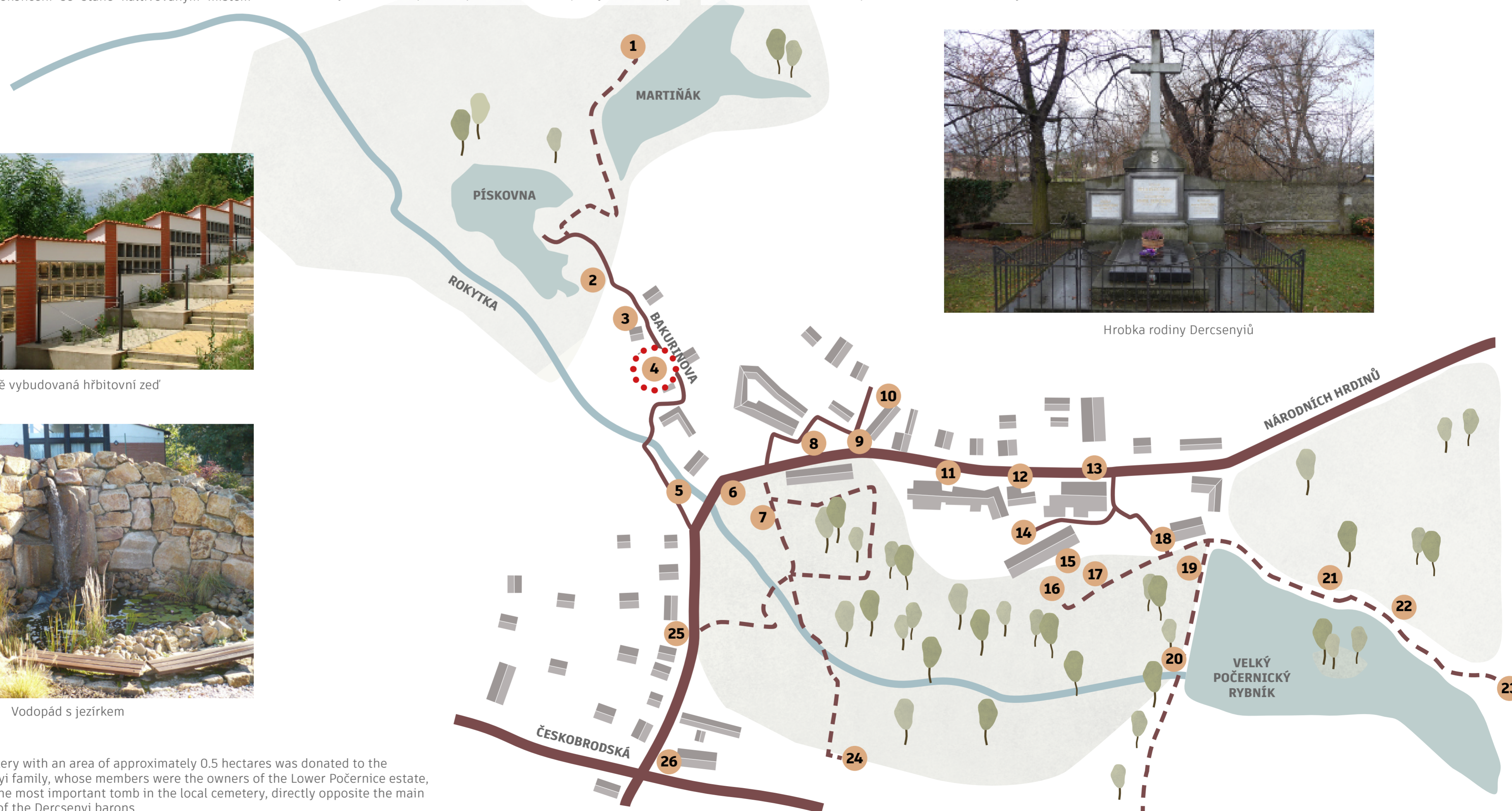
Nově vybudovaná hřbitovní zeď

Vodopád s jezírkem

The Cemetery

The land for the cemetery with an area of approximately 0.5 hectares was donated to the village by the Dercsenyi family, whose members were the owners of the Lower Počernice estate, including the castle. The most important tomb in the local cemetery, directly opposite the main entrance, is the tomb of the Dercsenyi barons.

Hrobka rodiny Dercsenyiů

5. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

5. ROKYTKA

Říčka Rokytka je spolu s potokem Botič nejvýznamnějším malým vodním tokem na území hlavního města Praha. Pramení nad městem Říčany, u obce Tehov, v nadmořské výšce 453 m n.m. a její délka je 36,2 km. Na jejím toku se nachází několik rybníků, z nichž největším a neznámějším je Velký počernický rybník. Pod jeho hrází je Rokytka větvena do tří vodotečí, protékajících zámeckým parkem, aby pak po jeho opuštění, pokračovala, opět spojená, lužní krajinou směrem ke Kyjskému a Hořejšímu rybníku, a dále pak ke svému ústí do Vltavy, v místě pod Libeňským zámečkem v nadmořské výšce 182 m n.m. Plocha povodí Rokytka má výměru 140 km². Ještě před vstupem Rokytka na území Dolních Počernic je její koryto napájeno Říčanským, Běchovickým a Blatovským potokem. Rokytka je ve správě odboru ochrany přírody Magistrátu hlavního města Prahy, jehož pracovníci provádějí pravidelnou kontrolu toku, dohlíží na údržbu a úpravy toku a břehů za účelem předcházení škod při povodňových stavech říčky. Při vstupu Rokytka do Dolních Počernic se stává součástí přírodní památky Počernický rybník, nad nímž tvoří několik meandrů, a její tok je provázen mnoha bizarními uskupeními stromů a keřů. Po opuštění Dolních Počernic přibírá Rokytka ještě Svěpravický a Hostavický potok. Její tok byl v 70. letech minulého století na mnoha místech regulován a napřímen v betonových korytech. Tyto drastické zásahy do jejího toku jsou postupně odstraňovány, a Rokytka se stává opět přírodním tokem s mnoha meandry, a je přirozeně zapojována do krajiny. Nejlepším příkladem je projekt Revitalizace Rokytka v suchém poldru v Hostavicích, který realizovalo hlavní město Praha za přispění finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie, v rámci Jednotného programového dokumentu JPD2 – Cíl Praha. Průměrný dlouhodobý průtok vody v Rokytce v Dolních Počernicích je 0,3 m³/sec. V době

povodní se Rokytka pod Počernickým rybníkem mění v poměrně mohutný tok s propočítaným průtokem stoleté vody 43,5 m³/sec. Rokytka lze nazvat fenoménem Dolních Počernic, neboť její okolí se stává pro občany místem procházek, poznávání, dětských her a v některých částech také místem obdivu jejich nevšedních zákoutí. Již historie hovoří o tom, že si naši předkové vyhledávali místo pro svá obydlí v blízkosti řek, a nejinak tomu bylo i v případě Rokytka v Dolních Počernicích. V okolí jejího koryta, po celé jeho délce, je možné nalézt a obdivovat přírodní i kulturní památky (rybník, zámek, kostel, zámecký park). Na toku bylo umístěno několik mlýnů, z nichž jmenujme Löwitův mlýn při ústí Rokytka v Libni, Kejřův mlýn v Hloubětíně, Kyjský mlýn, Počernický mlýn a mlýn v Královicích. Pozoruhodnými objekty, které můžeme nalézt

v blízkosti Rokytka jsou „menhiry“ (vztyčené kameny), ale také nejrůznější umělecká díla. V poslední době, na některých místech poblíž Rokytka, řídne břehový porost. Padají především staré statné stromy, které dlouhodobě podemílá voda při zvýšených průtocích v období deštů. Porost bude nutno, ve spolupráci se správcem toku, odborem ochrany přírody MHMP, v budoucnu doplnit a udržovat. Začátkem roku 2008 vyšla zajímavá kniha s názvem Rokytka – putování k pramenům od Radomila Hradila. Kdo by chtěl Rokytka a její okolí poznat blíže, po celém jejím toku, může se se s knížkou seznámit. Do budoucna jsou na Rokytce připravována, správcem toku, další opatření, která by měla zlepšit biodiverzitu v jejím okolí, a budou prospěšná i z hlediska protipovodňových opatření.

V roce 2015 se spojili starostové městských částí (10 městských částí), kterými protéká Rokytka a starosta města Říčany za účelem úzké spolupráce při povodňových stavech, ale i za účelem spolupráce na realizaci preventivních opatření. Výsledkem této spolupráce je Memorandum o Rokytce, týkající se protipovodňové ochrany městských částí, hlavního města Prahy a města Říčany, podepsané 22.6.2016 všemi zúčastněnými aktéry. Podepsaný dokument má název Memorandum mezi městskými částmi Praha 8, Praha 9, Praha 14, Praha 22, Praha – Dolní Počernice, Praha – Běchovice, Praha – Kolovraty, Praha – Nedvězí, Praha – Koloděje, Praha – Královice a městem Říčany o vzájemné spolupráci ohledně protipovodňových opatření na vodním toku Rokytka.

 Voda se v krajině vyskytuje v mnoha různých podobách. Dokážeš vyluštit přesmyčky které skrývají jednotlivé vodní útvary?

PKTOO
KAŘE
KRÍNYB
OZEJER
ŘOME

Některé vodní plochy jsou tvořeny člověkem a některé vznikly přirozeně. Dokážeš rozlišit které jsou které?

The Rokytka River
Rokytka river is, together with the Botič stream, the most important small watercourse in the territory of the capital city of Prague. Its length is 36.2 km. There are several ponds on its course, the most famous is the Počernice pond.

Rokytka v době povodní

6. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

SOCHA SVATÉHO JANA NEPOMUCKÉHO, NOVÉ POJETÍ

Nová socha svatého Jana Nepomuckého je umístěna u mostu přes Rokytku, na kterém, do roku 1918, stála původní barokní socha světce v klasickém barokním provedení. V minulosti byla socha, z politických důvodů, naštěstí šetrně, přemístěna k místnímu kostelu, a na tomto místě stála až do počátku nového tisíciletí. Zub času a působení vandalů však sochu natolik poničilo, že byla od kostela odstraněna a umístěna v depositu dolnopočernické radnice. Vedení městské části dlouho usilovalo o její obnovu, avšak nakonec bylo rozhodnuto o zhotovení zcela nové sochy v novém, netradičním pojetí. Realizace a financování vzniku nového uměleckého díla získalo podporu ze strany hlavního města Praha. Umístění nové netradiční sochy světce v Dolních Počernicích bylo výsledkem usilovné snahy RNDr. Igora Němce, tehdejšího člena Rady hlavního města Prahy a starosty městské části Praha – Dolní Počernice Zbyňka Richtera. Autorkou nové sochy je akademická sochařka Ellen Jilemnická. Dílo je zhotoveno z božanovského pískovce a je sesazeno ze čtyř částí, které stojí na betonovém základě. Slavnostní odhalení sochy se uskutečnilo 24. října 2004 za účasti veřejnosti i vedení městské části Praha – Dolní Počernice, představitelů vedení hlavního města Prahy a osobností kulturního života. Umístění i nové pojetí sochy sv. Jana Nepomuckého mělo příznivý ohlas nejen u veřejnosti, ale též v uměleckých kruzích. Celý akt byl příznivě komentován v denním tisku i v odborných časopisech.

Co řekli o soše?

Ellen Jilemnická, autorka díla

Základní kompozice sochy je koncipována jako linie, vznášející se k nebi. Protáhlý tvar znázorňuje pokoru a odevzdání se Bohu. Sokl je vytvořen jako vodní síla, vlna, která vydává ducha k nebi. Celá plastika je stylizována do základních tvarů a působí trochu kubisticky. Kříž je pouze křížem bez Ježíše a ruce, které jej objímají, jsou převedeny až do plochy. Svatozář je pojednána zkoseně, v každém ohnutí je jedna hvězda. Toto střídání modelací sochy by mělo působit tím základním, čím svatý Jan byl, a to je pokora, láska, čest a věrnost. Jak to tvarově vyjádřit a při tom neopomenout figurální pojetí se základními atributy? Tady je moje zpracování z roku 2004.

Doc. PhDr. Jiří Tomáš Kotalík, CSc., český historik umění a teoretik architektury

Svatý Jan Nepomucký Ellen Jilemnické je navýsost současný, odpovídá době svého vzniku v branách jedenadvacátého století, ale zároveň svým hmotovým tvarováním připomíná slavnou dobu Santiniho barokní gotiky a českou avantgardu, která z ní od nástupu kubismu intenzivně čerpala. Schopnost pracovat s monumentálním měřítkem, prostorovou skladbou a promyšlet proporce a tvar soklu i dynamické zasazení komplexního díla do kontextu místa patří k charakteristikám nejenom této práce, ale obecně sochařského díla Ellen Jilemnické. Městské části Praha – Dolní Počernice patří poděkování za to, že dala příležitost vzniku nového díla a podtrhla tak i význam tradic a místa sochy svatého Jana Nepomuckého v rámci obce.

RNDr. Igor Němec, bývalý český politik, radní pro oblast kultury hlavního města Prahy

Vznik šestnáctého zpodobení Jana z Nepomuku byl započat poněkud prozaicky v mé kanceláři, kde jsme rokovali o znovuzkříšení jeho původní barokní podoby s panem starostou Richterem. Vznikl tak nápad vytvořit nové, moderní zpodobení tohoto světce a přispět tak k tradici tohoto kultu i současným pohledem.

Osazení sochy na podstavec, rok 2004

Osazení sochy na podstavec, rok 2004

Slavnostní odhalení sochy, rok 2004

The Statue of St. John of Nepomuk, A New Concept

The new statue of St. John of Nepomuk is located by the bridge over the Rokytká, on which, until 1918, stood the original baroque statue of the saint in a classic baroque design. The author of the new statue is academic sculptor Ellen Jilemnická.

7. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

ZÁMECKÝ PARK-FRANCOUZSKÁ ČÁST

Zámecký park v Dolních Počernicích lze pomyslně i fyzicky rozdělit na anglickou část, francouzskou část a prostor bývalé zámecké štěpnice, zvaný též Počernická zahrada.

Celý záměr rehabilitace zámeckého parku vznikl na počátku nového milénia, a postupně byl realizován. Pro jeho poslední, francouzskou část, byla zpracována projektová dokumentace v roce 2017 společností REINVEST spol. s.r.o. a hlavním dodavatelem akce byla společnost INGBAU CZ s.r.o. Původně značně zanedbaná část, byla obnovena ve druhé polovině 80. let minulého století. V tomto období měl počernický zámecký park nést jméno Jiřího Františka Chaloupeckého, zakladatele Federace dělnických tělocvičných jednot (FDTJ, založena v roce 1921). Z politických důvodů však k tomuto přejmenování nedošlo. V letech 1987 – 2001 v zámeckém parku zanechala své nesmazatelné stopy skupina umělců s názvem „Tvrdohlaví“, kterou do Dolních Počernic přivedl Ing. Jan

Mayer, který sám zpracoval pro Dolní Počernice několik zajímavých architektonických studií a projektů. Za všechny můžeme jmenovat architektonickou studii rekreačního Parku U Čeňku, podle které je již realizovaná značná část parkové plochy. V zámeckém parku v Dolních Počernicích zanechala svou uměleckou stopu řada tvůrců ze skupiny Tvrdohlaví - František Skála, Ivan Exner, Petr Václavek, Roman Talský a další.

Průběh projektových prací i realizace celkové obnovy francouzské části parku byl komplikovaný, nejen díky jejímu rozsahu, ale také důrazu na kvalitní provedení a včasnou realizaci. Na základě původní studie „Rehabilitace zámeckého parku v Dolních Počernicích“, vypracované Ing. arch. Magdalenou Dandovou (2002), došlo ke zpracování nové projektové dokumentace – společnost REINVEST, spol.s.r.o. (2016). Nová projektová dokumentace přinesla kompletní

přeměnu cestní sítě, v prostoru byly navrženy nové stavební prvky a nově byla pojata i výsadba zeleně. Velké problémy přinášely sesuvy zeminy v okolí vodotečí. V důsledku toho musely být provedeny změny při zakládání mostků a stabilizace koryta vodoteče. Velkou diskusí s orgány památkové péče prošlo rozhodnutí o budoucí podobě mostků. Nakonec bylo rozhodnuto, že budou ponechány původní mostky vytvořené umělci ze skupiny Tvrdohlaví, a mostky pouze projdou kompletní rekonstrukcí. Zásadně byl upraven i prostor v okolí zámecké oranžerie. Úprava respektovala požadavky orgánů památkové ochrany a přítomnost mateřské školy, která v oranžerii dlouhodobě působí. Velkou zásluhu na umístění dalších, architektonicky zajímavých stavebních prvků (gloriet, pergoly, betonové zidky a umělecky zpracované kvádry apod.), měla Ing. arch. Jitka Jadrníčková.

V průběhu stavby došlo i k několika změnám, které se týkaly kácení stromů. Na přání vedení městské části Praha-Dolní Počernice, a po odsouhlasení orgánů památkové péče, byly některé stromy, navržené k odstranění, ponechány. Jiné musely být z bezpečnostních důvodů odstraněny. Potíže nastaly i se zajištěním dostatečného množství vody pro umělou zálivku parku, fontánu a bylinkovou zahrádku. I tento problém byl nakonec vyřešen.

Na financování stavby se podílel Magistrát hlavního města Prahy a městská část Praha – Dolní Počernice. Celkové náklady přesáhly částku 40 mil. Kč. Stavba byla dokončena v roce 2020. Městská část tak získala další unikátní prostor, kterým byla ukončena téměř dvacetiletá snaha vedení městské části, v čele se starostou Zbyňkem Richtermem, o rehabilitaci významné přírodní a kulturní památky, kterou zámecký park v Dolních Počernicích bezesporu je.

Areál zámeckého parku před rehabilitací

Původní mostky před rekonstrukcí

Nově zbudovaná fontána

The French Part of The Castle Park

The castle park in Dolní Počernice can be divided into the English part, the French part and the area of the former castle nursery, also called the garden of Počernice.

8. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

MARIÁNSKÝ SLOUP

Mariánský sloup umístěný v centru městské části Praha – Dolní Počernice je nemovitá kulturní památka, zapsaná pod evidenčním číslem 1-1972 v Ústředním seznamu kulturních památek vedeném Národním památkovým ústavem.

Sloup byl postaven na podnět paní Anny Košťálové v roce 1813 u křižovatky ulic Českobrodská a U Konečné, při vjezdu do obce na parcele č. 663, na které se v současné době nachází památník Milénia. V první polovině 60. let minulého století dopravní nehoda sloup poničila. Socha umístěná v malé skříňce byla zcela zničena.

Zásluhou dolnopočernického občana pana Josefa Čiháka byl sloup zachován. Původní zůstal sokl s nápisem a dřik sloupu, které pan Josef Čihák restauroval a doplnil soškou Panny Marie, kterou získal z lapidária Národního památkového ústavu. Soška původně pocházela z Králík – Hedče. Se svolením tehdejších dotčených orgánů byl sloup přemístěn do soukromé zahrady rodiny Čihákových v ulici Podkrkonošská 457. V roce 2016 rodina Čihákových tuto nemovitost prodala a vedení městské části Praha – Dolní Počernice rozhodlo o přemístění, tehdy již značně

zanedbaného sloupu, do historického jádra Dolních Počernic. Sloup je umístěný na ulici Národních hrdinů mezi č.p. 10 a č.p. 11, tedy v samém centru městské části. Při této příležitosti byl sloup restaurován specializovanou společností Kamenosochařství & restaurátorství Bohumil Pánek. Celá akce byla schválena odborem památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy a Národním památkovým ústavem (územní odborné pracoviště v Praze) a následně byl zpracován restaurátorský záměr a průzkum. Zahradní úpravy nového okolí restaurovaného sloupu navrhla Ing. arch.

Jitka Jadrníčková. Realizaci provedla společnost Bonsoft, s.r.o. Na novém místě stojí mariánský sloup od roku 2017. Slavnostní odhalení mariánského sloupu se uskutečnilo 30.5. 2017. Městská část Praha – Dolní Počernice si velmi váží kulturního dědictví, které jí z historie zůstalo. O tom svědčí výborný stav kulturních památek, které byly v posledních letech v městské části rekonstruovány a restaurovány. Velký dík patří též panu Josefu Čihákoví, který kulturní památku mariánský sloup zachránil.

Mariánský sloup, detail

Mariánský sloup na původním místě

Slavnostní odhalení, rok 2017

The Marian Column
The Marian Column located in the center of the Dolní Počernice district is an immovable cultural monument, registered in the Central List of Cultural Monuments maintained by the National Monuments Institute.

9. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

HISTORIE OBCE

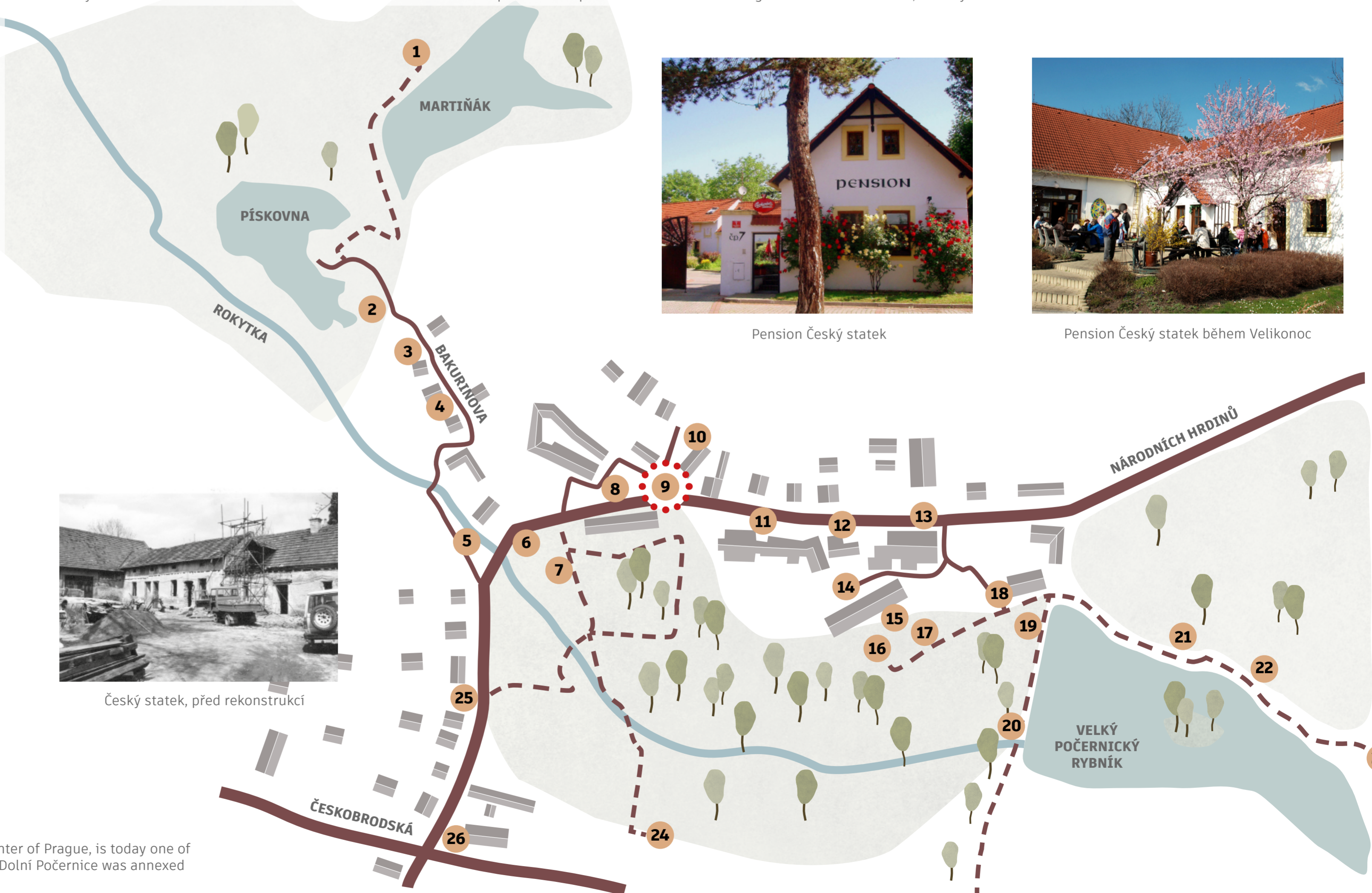

Bývalá obec Dolní Počernice, ležící 11 km východně od centra Prahy, je dnes jednou z 57 městských částí a má zajímavou a dlouhou minulost. Mírně vlnitá krajina v povodí Rokytky lákala k osídlení již v pravěku. Nejstarší stopy osídlení byly zachyceny nad severním bokem Velkého počernického rybníka, na kterém se dnes rozkládá vilová čtvrť Vinice. V pozdní době kamenné - eneolitu, zhruba 4000 let př. n. l., zde vznikla osada lidu tzv. řivňácké kultury, pravděpodobně hrazená palisádou ze zahrocených kůlů. Pozdější obyvatelé zanechali známky své existence zejména při severozápadním okraji obce mezi soutokem Rokytky a Chvalského potoka. V období 1800 až 1700 let př. n. l. zde vyrostlo rozlehlé sídliště lidu tzv. únětické kultury doby bronzové, s pohřebištěm ojedinelého rozsahu, s charakteristickým uložením mrtvých ve skřebené poloze. Zaniklé únětické sídliště překryla ve 2. stol. n. l. osada z „doby římské“ s obytnými domy zahloubenými do písku. První slovanští osadníci si pro svá obydlí vybrali místo v blízkosti starých dálkových cest, které se sbíhaly k brodu přes Rokytku. Jádro nejstarší osady můžeme hledat v prostoru dnešní staré obce nad brodem přes mokřinaté údolí Rokytky. Nepravidelně oválný obrys bývalých statků svědčí dodnes o starobylém původu osídlení. Nejpozději ve 2. polovině 12. století získal osadu s okolím, jako výsluhu za vojenské či jiné služby, některý z knížecích družiníků, jehož snědá pleť, tmavé vlasy nebo přezdívka dala Počernicím jméno (ves lidí „Počerného“). Velmož si dal vybudovat při cestě nad osadou (dnešního zámeckého parku) dřevěný sídelní dvorec, u kterého vyrostl nevelký kostelík. Základní hmota jednolodního románského kostelíka, zděná z tesaných pískovcových kvádrů, zůstává dodnes zachována jako vzácný doklad románské stavební kultury na vesnici. Jméno obce se poprvé objevuje v písemných pramenech v pohnutých letech vlády Jana Lucemburského (1322–1323), v přídomku jejího tehdejšího majitele Zdislava z Počernic a na Průhonících, řečeného Kobliha. V příštím období 14. století se stávají majiteli feudálního sídla v Počernicích výhradně bohatí pražští měšťané. Jejich dílem byla také proměna staré románské kurie na vrcholně středověkou tvrz. Renesance se v Dolních Počernicích uplatnila velmi zřetelně, a to zejména zásluhou stavební činnosti Matěje Hůlky a Jana Hůlky (1562–1595), povýšených do šlechtického stavu s přídomkem z Počernic. Starší gotická tvrz byla tehdy přestavěna na pohodlný renesanční zámek. Hůlkové byli zakladateli i zdejší známé hospody Barborka u křižovatky při hlavní silnici. Velký význam v dalším rozvoji obce měl intenzivní provoz na vídeňské císařské (dnes hlavní) silnici, zejména její nová výstavba za Marie Terezie ukončená roku 1765. Již před tímto datem vznikl při silnici zárodek dnešní „nové obce“ v podobě několika chalup kolem malé návsi s rybníčkem. V roce 1776 postihl Počernice velký požár, který zničil celý starý panský dvůr u zámku, panskou vinopalnu, čtyři selské dvory a tři chalupy. Hned následujícího roku postavili tehdejší majitelé panství – hrabata Swéerts-Sporckové, nový, pozdně barokní panský dvůr nad severním břehem rybníka. Odsunutí hospodářského provozu umožnilo Sweerts – Sporckům současně rozšířit zahradu u zámku do podoby dnešního zámeckého parku. Chalupnická zástavba překročila tehdejší barokní klenutý most přes Rokytku, zdobený

sochami světců (později přenesených k farnímu kostelu) a postupně se blížila k dnešní křižovatce ulic (Národních hrdinů a Českosobrodská). V 19. století představuje výraznější zásah do půdorysu obce vybudování státní Olomoucko-pražské dráhy, dokončené v roce 1845, která oddělila starou obec od nové. Druhá polovina 19. století proměňuje Dolní Počernice zejména vznikem „nového zámku“, jehož výstavbou pro rodinu Dercsenyi byl v roce 1857 pověřen pražský architekt V. Bělský. Následně byl po roce 1858 zbořen starý mlýn a ve stylu anglické novogotiky postaven při rybníční hrázi mlýn dnešní, zapsaný vedle obou zámků, kostela a souboru pivovaru, rovněž mezi chráněné kulturní památky. Rostoucí význam obce posílilo závěrem 19. století zřízení zastávky na státní dráze. Do první světové války vyrostly při okresní silnici na Chvaly nová fara, škola a výrazná budova dětské psychiatrické léčebny.

K velmi bouřlivému rozvoji výstavby rodinných domků a vilek došlo ve 20. a 30. letech minulého století, ve kterých vznikla nová čtvrť „V ráji“, rozrostla se výstavba „Na vinici“ a čtvrť Vinohrady. V roce 1974 byly Dolní Počernice připojeny k hlavnímu městu Praha. V nejnovější době zasáhlo do katastru obce zvláště budování Pražského okruhu s přemostěním Velkého počernického rybníka. Na přelomu tisíciletí zaznamenáváme intenzivní snahu vedení městské části ve spolupráci s hlavním městem Praha o kompletní rekonstrukci všech místních komunikací. V roce 2004, po vstupu České republiky do Evropské unie, a po vzniku možnosti čerpat finanční podporu ze strukturálních fondů Evropské unie, byly připraveny projekty, které této příležitosti využily. Takto byl kompletně rekonstruován Velký počernický rybník, vybudován amfiteátr v zámeckém parku, rekonstruován objekt starého pivovaru a přeměněn na kulturní a gastronomické centrum,

rekultivována letiště skládka za místním hřbitovem, a z ní vytvořena atraktivní parková plocha. Formou kompletní rekonstrukce byl přebudován objekt čp. 6 na regionální informační centrum a dokončena revitalizace historického centra zámeckého areálu. V dalších letech pak probíhala revitalizace zámeckého parku, bylo vybudováno nové nákupní centrum Billa, přistavěn 3. pavilon mateřské školy a bylo opraveno mnoho obecních i soukromých nemovitostí. Pokračovala rekonstrukce místních komunikací a dalších staveb infrastruktury, nevyjímaje sportovní zařízení, dětská hřiště, cyklostezky, nové výsadby a úpravy městské zeleně a mobiliáře. To vše směřovalo ke zlepšení podmínek života v Dolních Počernicích. V současnosti zaznamenávají Dolní Počernice nebývalý rozvoj bytové výstavby s přílivem nových obyvatel, což bude mít za následek potřebu posílení infrastruktury a veřejné vybavenosti.

Český statek, před rekonstrukcí

Pension Český statek

Pension Český statek během Velikonoc

History of The Village

The former village of Dolní Počernice, located 11 km east of the center of Prague, is today one of the 57 city districts and has an interesting and long past. In 1974, Dolní Počernice was annexed to the capital city of Prague.

10. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

PAMÁTNÝ STROM – DUB LETNÍ

Významnou přírodní dominantou v Dolních Počernicích je starý rozložitý dub letní (*Quercus robur*), který se nachází v historickém jádru Dolních Počernic na soukromém pozemku č. 303 v ulici Národních hrdinů čp. 240. Tento unikátní jedinec úctyhodných rozměrů byl v roce 2001 vyhlášen odborem životního prostředí Magistrátu hlavního města Prahy pod číslem 49 památným stromem, a je jedním z nejmohutnějších stromů v hlavním městě. Obvod jeho kmene, ve výšce 70 cm nad zemí, byl změřen na 595 cm. Strom dosahuje výšky 25 metrů a jeho koruna měří v průměru

přes 25 metrů. Jeho stáří je odhadováno na 280 let. Kmen tohoto dubu je poměrně krátký, na výšku měří necelý 1 metr. Jeho kosterní větve, které vyrůstají z kmene jsou však tak mohutné, že se s jejich rozměry nemůže měřit běžný strom podobného druhu. Veřejnost může tento nádherný a zdravý strom zahlédnout z ulice Národních hrdinů nebo z ulice K Čeňku. Jeho údržba podléhá předepsanému režimu, a též musí být respektováno jeho ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru 13 metrů. Je jen škoda, že majestátnost tohoto dubu se nemůže projevit v plné míře, neboť je

umístěn uprostřed souboru obytných budov. I tak se Dolní Počernice mohou chlubit další přírodní zajímavostí. V zámeckém parku lze spatřit několik dalších dubů letních, které se svými parametry, k tomuto unikátnímu stromu přibližují. Informace o unikátním jedinci, a dalších památných stromech na území hlavního města, je možno dohledat v publikaci Památné stromy Prahy, autor Pavel Kyzlík, rok vydání 2011. Pro Magistrát hl. m. Prahy vydala publikaci 1/43 Základní organizace Českého svazu ochránců přírody, nakladatelství.

Památný strom, letecký pohled

Víš, jak se jmenují plody dubu? Přiřaď správné obrázky k jednotlivým názvům stromů a jejich plodů. Dokážeš je všechny najít v parku?

Javor mlč

Jírovec maďal

Dub letní

Kaštan

Dvounažka

Žaludy

Památný strom - detail

The Memorial Tree – Summer Oak

An important natural landmark in Dolní Počernice is an old sprawling summer oak (*Quercus robur*), which is located in the historical center of Dolní Počernice. The circumference of the trunk, at a height of 70 cm above the ground, measures 595 cm. The tree reaches a height of 25 meters and its crown is over 25 meters in diameter. Its age is estimated at 280 years.

11. ZÁMEK

NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

STARÝ ZÁMEK – kulturní památka

Dvoukřídlá jednopatrová budova s celkem jednoduchým průčelím ukrývá ve své hmotě významné pozůstatky starobylého středověkého feudálního sídla, i pozdějších renesančních a barokních zásahů. Patrně původní dřevěnou kurii románského velmože vystřídala snad již v průběhu 1. pol. 14. století mohutná obytná věž o stranách zhruba 10x10 metrů, jejíž pozůstatky se dochovaly v dnešním východním zámeckém křídle. Stavebníky kamenné věžové tvrze byla zřejmě rodina bohatých pražských měšťanů Pušů, kteří zde hospodařili od 30. až do 70. let 14. století. Koncem 14. století mohl do podoby sídla zasáhnout jeho tehdejší vlastník Janek z Cách (bohatý pražský peněžník), a po roce 1401 Janek z Klučova. Prvky pozdější fáze gotiky se na dolnopočernické tvrzí uplatnily přístavbou paláce ke starší věži od severu.

Další významnou fází ve stavební historii zámku představuje období po roce 1562, kdy jej získal podnikavý a ctižádostivý,

novoměstský měšťan Matěj Hůlka, povýšený císařem Ferdinandem I. do šlechtického stavu s přídomkem „z Počernic“. Jeho dílem je přístavba severního křídla a přestavba feudálního sídla na renesanční zámek, pokrytý psaníčkovými sgrafity. Výrazná raně barokní obnova zanedbaného sídla následovala po roce 1644, ve kterém jej získal hrabě Rudolf z Colloreda. Završení barokizace, která dala zámku v podstatě dnešní podobu, je připisován hraběcí rodině Swéerts – Sporcků v poslední třetině 18. století. Když v roce 1855 koupil panství uherský šlechtický rod Dercsenyiů, došlo pouze k dílčím úpravám objektu. Zájem nového majitele se soustředil na výstavbu zámku nového, a staré křídlo bylo jen udržováno. Koncem 60. let minulého století byl starý zámek přestavěn na zdravotní středisko s ordinacemi obvodního a zubního lékaře. Byla zde i služebna městské policie. V současnosti je zámek v majetku hlavního města Prahy, a je využíván v režimu dětského domova.

NOVÝ ZÁMEK – kulturní památka

Na místě nového zámku stály, ve starší době, některé objekty poplužního dvora při zemanské tvrzí. Snad již v 16. století, ale zcela bezpečně v baroku, vystřídala hospodářské objekty okrasná zahrada, s ornamentálně řešenými záhony a cestičkami, s níž sousedil skleník. Nový zámek začala stavět baronka Elisabeth Dercsenyiová s manželem Janem Ludvíkem v roce 1857. Stavbou byl pověřen architekt Bělský z Prahy, a téhož roku bylo prostavěno 66 000 zlatých. Za 10 let poté byl zámek dokončen a „nádherně zařízen“. Nový zámek byl pojat jako pozdně klasicistní vila centrální dispozice, s nadstřešním světlíkem a se symetricky dělenými fasádami. Střechu původně kryla břidlice. V suterénu byla od počátku situována kuchyně a obytné místnosti pro služebnictvo, v přízemí pak hostinské pokoje, salón, knihovna a sál s jídelnou, přístupný přímo z přilehlého parku. První patro bylo využito pro obytné prostory sídla se salómem, budoárem a příslušenstvím.

V roce 1919 zasáhl budovu nového křídla zámku požár, po kterém musely být provedeny menší opravy 1. patra. Posledním majitelem zámku, a zároveň starostou obce, byl baron Vojtěch Dercsenyi. V roce 1923 zámek prodal za symbolickou 1 Kč hlavnímu městu Praha pod podmínkou, že zámek bude sloužit dětem jako útulek. Zprvu byl v zámku umístěn tzv. „útulek padlých dívek“, později „těžko vychovatelní chlápci“, po roce 1954 dětský domov, a k tomuto účelu slouží dodnes.

Současný majitel zámku, hlavní město Praha, provedl v novém tisíciletí na objektech staré i nové části zámku několik významných úprav. Jednalo se zejména o opravu střešního pláště, fasády, oplocení, nádvoří, zahrady i přilehlého objektu čp. 392 a dalších zařízení. V posledních letech byly z nádvoří staré i nové části zámku odstraněny betonové panely a nahrazeny kamennou dlažbou. Všechny tyto úpravy směřovaly k zachování kulturní památky, a ke zpříjemnění pobytu dětí, umístěných v dětském domově.

Nový zámek v zimě

Interiér nového zámku

Pohled na nový zámek, archivní fotografie

The Castle - Cultural Monument

The last owner of the castle, and at the same time the mayor of the village, was Baron Vojtěch Dercsenyi. In 1923, he sold the castle to the capital city of Prague for a symbolic 1 CZK, under the condition that the castle would be used as a children's shelter. Since 1954, the building has served as a children's shelter.

12. KOSTEL

NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

Dolnopočernický kostel je nejstarší stavbou v Dolních Počernicích. Stojí na svém místě zhruba 800 let. Kolem roku 1200 se tehdejší vlastník osady, nad brodem přes Rokytku, rozhodl postavit u svého, dosud zřejmě dřevěného sídla, vlastnický kostel. Nelze ovšem vyloučit, že kamenný kostelík nahradil na stejném místě, starší dřevěnou církevní stavbu. Vzácností je, že se nejstarší kamenný kostelík dochoval téměř vcelku, ve dvou třetinách půdorysu nynější stavby, dodnes. Měl pravouhlý závěr (který se nazývá také kněžiště nebo presbytář), ke kterému se připojovalo obdélné jednolodí. Nad závěrem si lze představit klenbu podobnou dnešní lodi, kterou překrýval trámový strop nebo byla otevřena přímo do krovu. Neodmyslitelnou součástí románského vlastnického kostelíka byla západní tzv. panská tribuna, na kterou vstupoval počernický pán se svou rodinou, obvykle po dřevěné lávce přímo z přílehlého sídla. Zatímco vnitřek kostelíka byl omítnutý, vybělený, a možná zdobený výmalbou, na jeho vnějšku se uplatňovaly řady režných pískovcových kvádrů. Ve které době byl kostelík postaven, není známo. Starobylé zasvěcení Panně Marii i jeho jednoduchý půdorys by mohly svědčit o 2. pol. 12. století. Nelze ovšem vyloučit, že vyrostl o málo později za účasti stavební hutě, budující mezi lety 1226-1236 pro pražského biskupa Jana II. kostel sv. Bartoloměje v blízkých Kyjích.

Ve společném zděném hrzení zůstal počernický kostel zřejmě i ve 14. století, ve kterém se sousední feudální sídlo proměnilo v kamennou tvrz vrcholného středověku. Kostelní loď byla v té době prodloužena na dnešní půdorys. Důvodem byl zřejmě rostoucí počet osadníků a poddaných při sídle a dvorci. Kostel byl tehdy v souvislosti s přístavbou, patrně již celý omítnutý, románskou panskou tribunu nahradila nová tribuna gotická. Pozdní gotika se, po husitských válkách, přihlásila další velkou proměnou kostela, když vztyčila při jeho severním boku dnešní dominantu obce, mohutnou věž z lomového kamene. Po přestavbě sousední tvrze,

při níž zanikla její starší věž, získala nová kostelní věž i funkci útočiště místního pána a obránců, v době nebezpečí a konfliktů. Existence raně barokních bočních oltářů souvisí s opravami kostela koncem 17. století. V roce 1734 byl do věže umístěn velký zvon o váze 290 liber (asi 150 kg) za 180 zlatých od zvonaře Zachariáše Ditricha z Prahy. V roce 1743 byl zakoupen dnešní hlavní oltář, který stál 275 zlatých. Roku 1794, ve kterém se po baroku prosazuje klasicismus, byla kostelní věž zvýšena o další zděné patro a opatřena novou helmicí s lucernou. Téměř současně se připomínají i věžní hodiny. Nové varhany na kostelní kůr, někdejší panskou tribunu, byly instalovány v roce 1848. Když roku 1855 statek Dolní Počernice zakoupila paní Elisabeth von Dercsenyi, začala ihned obnovovat a opravovat zámecké a hospodářské objekty, a v roce 1862 došlo i na zdejší kostel. Renovace kostela byla provedena v roce 1865 stavitelem Hofmanem z Vysočan a stála 8 000 zlatých.

Větší úpravy interiéru kostela se realizovaly v roce 1904, týkaly se však převážně jen nové výmalby, přičemž se zjišťovalo, nejsou-li pod omítkou staré fresky. Příliš vysoká mřížka před oltářem byla nahrazena nižší dřevěnou s kuželkami, a v klenbě sakristie v podvěží, se prorazil otvor pro provaz umíračku (za který se do té doby tahalo venku před vstupem do kostela). V roce 1911 se opravovala kostelní dlažba, kříž s makovicí na věži byl nově pozlacen dvojitým dukátovým zlatem a na střechu byla dána nová břidlice. Poslední renovace pláště kostela byla opět poněkud nešetrná k dochovaným historickým detailům.

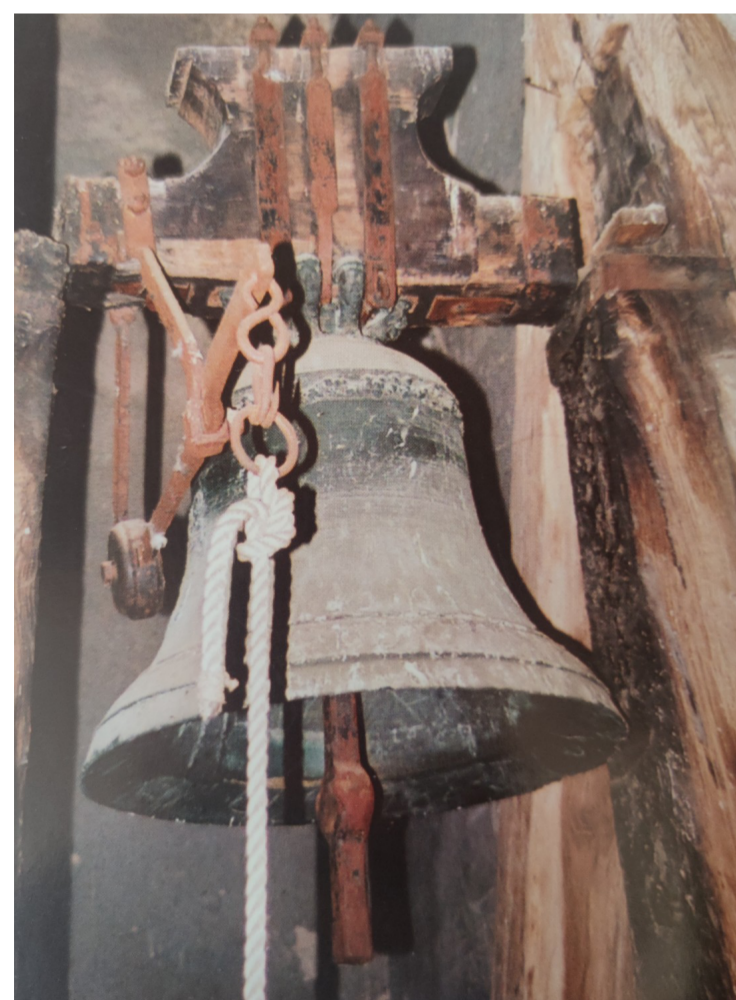
V dubnu roku 2003 byl uložen dopis České Křesťanské akademie, podepsaný E. Šittlerem a F. D. Lehnertem, v němž se připomíná nutnost sledovat, při škrábání omítek, eventuální nálezy fresek ze 13. století.

V roce 2010 bylo započato s odkrýváním nástěnných maleb na

východní stěně presbytáře a na přilehlých stěnách, které dnes mohou návštěvníci kostela zhlédnout. Jejich podrobný a obsáhlý popis je možno nalézt v publikaci „Nástěnná středověká malba ve Středních Čechách“ (kolektiv autorů, Národní památkový ústav, 2011.)

Barokní oltář, který byl doposud dominantou interiéru kostela, byl kompletně restaurován a umístěn v roce 2013 v obci Velíz u Kublova do kostela Narození sv. Jana Křtitele. Oltář byl přemístěn kvůli restaurovaným freskám, aby je nezakrýval, a navíc jeho barevnost, po rekonstrukci kostela, nekorespondovala s ostatním vybavením kostela. Oltář je stále majetkem farnosti v Dolních Počernicích. Do kostela v obci Velíz byl jen zapůjčen.

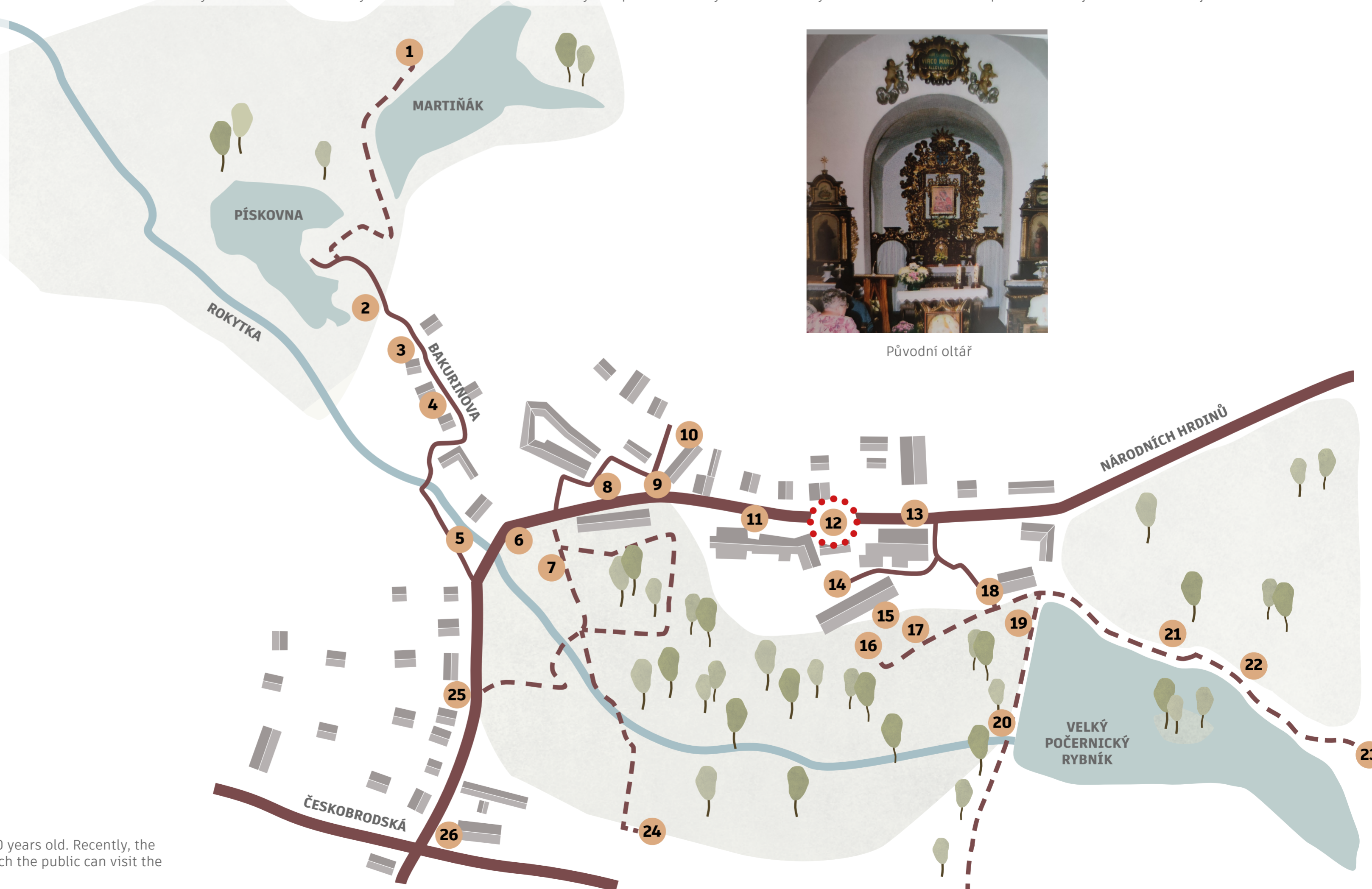
V poslední době se vždy v květnu každého roku koná i v dolnopočernickém kostele Noc kostelů, v rámci které si kostel mohou prohlédnout zájemci z široké veřejnosti.

Kostelní zvon

The Church

The church is the oldest building in Dolní Počernice. It is about 800 years old. Recently, the Night of Churches event has been held here every year, during which the public can visit the church.

Původní oltář

13. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

BÝVALÝ PIVOVAR - KULTURNÍ PAMÁTKA

Podle dostupných pramenů se v Dolních Počernicích začalo vařit pivo již v 16. století. Avšak teprve v roce 1751 zde tehdejší majitel panství Václav Klement von Saltza, svobodný pán ze Saltzy, nechal postavit podél náhonu starého mlýna, při hraně parku za kostelem, dnešní protáhlé pozdně barokní pivovarské stavení. Následné velké stavební akce probíhaly v pivovaru od roku 1855, ve kterém panství zakoupila hraběnka Elisabeth Dercsényi.

V období největšího rozkvetu, před 1. světovou válkou, pivovar produkoval průměrně devět várek týdně a zásoboval 28 hospod v Praze, a řadu dalších v okolí Počernic. Nájemcem pivovaru se stal, kolem roku 1915, Václav Batěk, první starosta tělocvičné jednoty Sokol.

V roce 1928 prodali Dercsényiové dolnopočernický velkostatek s pivovarem hlavnímu městu Praha. Provoz pivovaru byl ukončen v roce 1936.

V 60. letech minulého století se v objektech pivovaru a mlýna usídlil Státní statek Praha.

Interiéry byly přebudovány na skladové prostory, opravy zemědělských strojů a kancelářské prostory. Nové využití objektů sebou přineslo i řadu necitlivých stavebních úprav, které se negativně promítly do historického vzhledu budov. Bylo přistavěno i několik nových objektů, které podtrhovaly necitlivost tehdejších stavebních zásahů. Za všechny je možné jmenovat stavbu dílen v západní části areálu, čerpačské stanice pohonných hmot, mycí rampu pro nákladní automobily a další provozní a skladové prostory. Vnitřní prostory byly poničeny necitlivě vedenými inženýrskými sítěmi, hrubou opravárenskou činností, skladovou technologií a umístěním kotelny na tuhá paliva ve dvou ledových sklepech. Hlavní stavební dispozice budov však byly částečně dochovány

(klenby, římsy, ostění oken, sloupy a zejména prostory ledových sklepů), které se nacházejí pod severním traktem pivovaru. Sklepy již dávno neslouží své funkci, ale pohled na ně je dodnes úchvatný. Na objekt pivovaru byl zpracován stavebně historický průzkum SURPMO, a.s. (Státní ústav pro rekonstrukci památek měst a obcí), na jehož základě byly postupně uváděny jednotlivé části objektu do původního stavu. Pivovar je součástí kulturní památky areálu zámku v Dolních Počernicích, a proto veškeré stavební úpravy byly a jsou prováděny pod dohledem Národního památkového ústavu Praha a odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy.

Významnou součástí rekonstrukce areálu byla sanace nádvoří, ze kterého byly odstraněny nevhodné stavby, bylo opraveno oplocení, vjezdy, povrch nádvoří, byly položeny nové inženýrské

sítě, odstraněny ekologické zátěže. Na celém nádvoří byla nově vysazena zeleň. Celá rekonstrukce nádvoří probíhala za finanční podpory strukturálních fondů Evropské unie a byla ukončena v roce 2008.

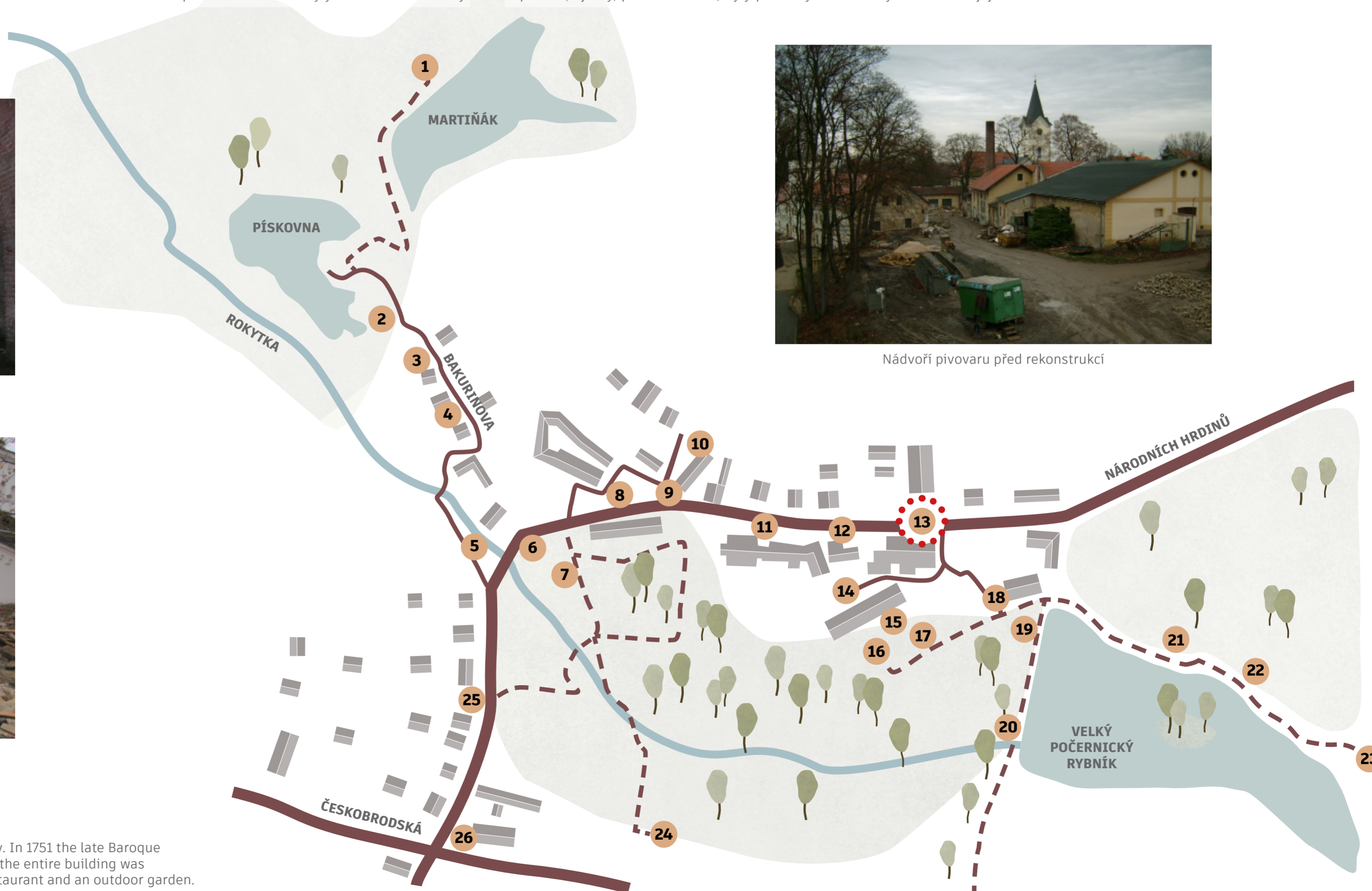
Rekonstruovaný bývalý pivovar byl uveden do provozu 23. 6. 2007. V letech 2014–2017 se podařilo ve spolupráci s nájemcem Počernický pivovar (PDDP s.r.o.) velmi citlivě rekonstruovat další objekty a prostory, které dnes slouží jako minipivovar s restaurací a venkovní zahrádkou. V traktu nad ledovými sklepy bylo vybudováno nové fitness centrum při zachování původních působivých stavebních prvků. Všechny budovy a nádvoří bývalého pivovaru čp. 3 a mlýna čp. 2 jsou součástí kulturní památky zámek čp.1, a těší se velké pozornosti a oblibě obyvatel Dolních Počernic a jejich návštěvníků.

Sklepní prostory pivovaru

Nádvoří pivovaru během rekonstrukce

Nádvoří pivovaru před rekonstrukcí

The Former Brewery - Cultural Monument

Beer was brewed in Dolní Počernice as early as the 16th century. In 1751 the late Baroque building of the brewery was built here. In the years 2014–2017, the entire building was reconstructed and today it serves as a microbrewery with a restaurant and an outdoor garden.

14. SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO, KOPIE PŮVODNÍ BAROKNÍ SOCHY

NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

Svatý Jan Nepomucký žil v letech 1340-1393. Informace o těchto datech se rozcházejí, a není tedy možné určit přesná data života světce.

Narodil se v Pomuku – dnešním Nepomuku, byl generální vikář pražské diecéze a mučedník katolické církve, jeden z českých zemských patronů.

Během svého života působil jako veřejný notář, byl oltářníkem u sv. Erharda a sv. Otilie ve svatovítském kostele. Mezi lety 1383 a 1387 studoval církevní právo na univerzitě v Padově a studium ukončil jako doktor dekretů. Vrátil se roku 1387 a vyměnil svoje oltářnictví za místo kanovníka u sv. Jiljí, o dva roky později se stal kanovníkem a advokátem vyšehradské kapituly.

V září 1389 byl jmenován generálním vikářem pražského arcibiskupa. Kvůli velkému západnímu schizmatu (Velké schizma /někdy uváděno též jako Západní schizma/ označuje rozkol v Rané neboli Prvotní církvi, který vyústil v rozdělení církve na dvě větve; dnešní tzv. Západní (tj. katolickou) a na ní navazující církevní směry vč. protestantských a tzv. Východní (tj. pravoslavnou čili ortodoxní). Obvykle se schizma datuje od roku 1054) vzniklo nepřátelství mezi českým králem Václavem IV. a arcibiskupem Jenem z Jenštejna.

Dne 20. března 1393 se brzo ráno sešel král Václav IV. s arcibiskupem Jenem z Jenštejna. Po krátké hádce nechal král zajmout čtyři muže z arcibiskupova doprovodu, Jana z Pomuka, Mikuláše Puchníka, míšeňského probošta Václava Knoblocha a laika arcibiskupského hofmistra Něpra z Roupova. Ti byli vyslýcháni na Pražském hradě, poté na Staroměstské radnici, kde byl posléze držen Něpr, a ostatní byli přesunuti do staroměstské rychty (dnes dům č. 12 na rohu ulic Rytiřské a Na Můstku), kde byli mučeni. Jan zemřel během

tohoto mučení, ostatní byli propuštěni. Okolo deváté večer pak bylo jeho tělo svrženo z dnešního Karlova mostu do Vltavy. Až do průzkumů tělesných pozůstatků antropologem Emanuele Vlčkem se předpokládalo, že Jan zemřel utonutím, Vlček objevil poranění hlavy, která vznikla pravděpodobně při mučení a vedla ke smrti ještě před svržením do řeky (zdroj: Wikipedie, otevřená encyklopedie).

Po smrti Jana z Pomuku je vyslovováno v českých dějinách mnoho domněnek o jeho životě i smrti. V roce 1683 byla na Karlově mostě vztyčena socha Jana Nepomuckého od Jana Brokoffa.

Po vzniku Československé republiky dochází v letech 1919-1920 k vlně ničení nepomucenských památek, kterými byla, a dodnes je poseta celá Česká republika.

Sv. Jan Nepomucký je dnes uctíván po celém světě, zejména v Bavorsku a zemích Latinské Ameriky. Je uctíván jako mučedník zpovědního tajemství a patron při přírodních pohromách. Sochy

většinou obměňují zpodobení Brokoffovo – kněz v rochetě, s biretem na hlavě a pěti hvězdami kolem ní, v ruce držící kříž, případně též palmovou ratolest. Všechny tyto atributy mají svůj význam.

Kult sv. Jana Nepomuckého je nerozlučně spojen s českým barokem, ve kterém patřil k nejvýznamnějším světcům. Je zemským patronem Čech a Bavorska. Se stovkami kaplí a kostelů, zasvěcených sv. Janovi Nepomuckému se setkáváme nejen u nás, ale i za hranicemi.

Svatojánské sochy patří k typickým atributům tradiční české krajiny. Najdeme je zejména na mostech, ale i na dalších místech. Nejinak tomu je i v Dolních Počernicích, kde jsou umístěny hned 3 sochy sv. Jana Nepomuckého. Jednu v moderním pojetí na tradičním místě u mostu přes Rokytku, druhou, v barokním pojetím zde a třetí, malá dřevěná soška se nachází v depozitu Úřadu městské části Praha – Dolní Počernice.

Slavnostní odhalení sochy sv. Jana Nepomuckého

Slavnostní akt byl stanoven na den 25. 10. 2010. Akce byla spojena s oslavami 92. výročí založení Československa, které městská část Praha – Dolní Počernice každoročně pořádá.

Socha byla umístěna v místech kulturní památky Zámek – areál č.p.1, konkrétně pak v nádvoří bývalého pivovaru č.p. 3, v těsném sousedství kostela Nanebevzetí panny Marie v Dolních Počernicích. Umístění sochy bylo zvoleno v návaznosti na předchozí stavební úpravy nádvoří pivovaru mezi obloukové schodiště, které propojuje zámecký areál s areálem kostela.

Byla pořízena kopie sochy původní, kterou zhotovila společnost Kamenosochařství & restaurátorství Bohumil Pánek a byla instalována na nádvoří bývalého pivovaru. Významnou událostí při slavnostním odhalení sochy, byla přítomnost kardinála římskokatolické církve Dominika Duky, který přijal pozvání a po svém projevu novou sochu také vysvětil.

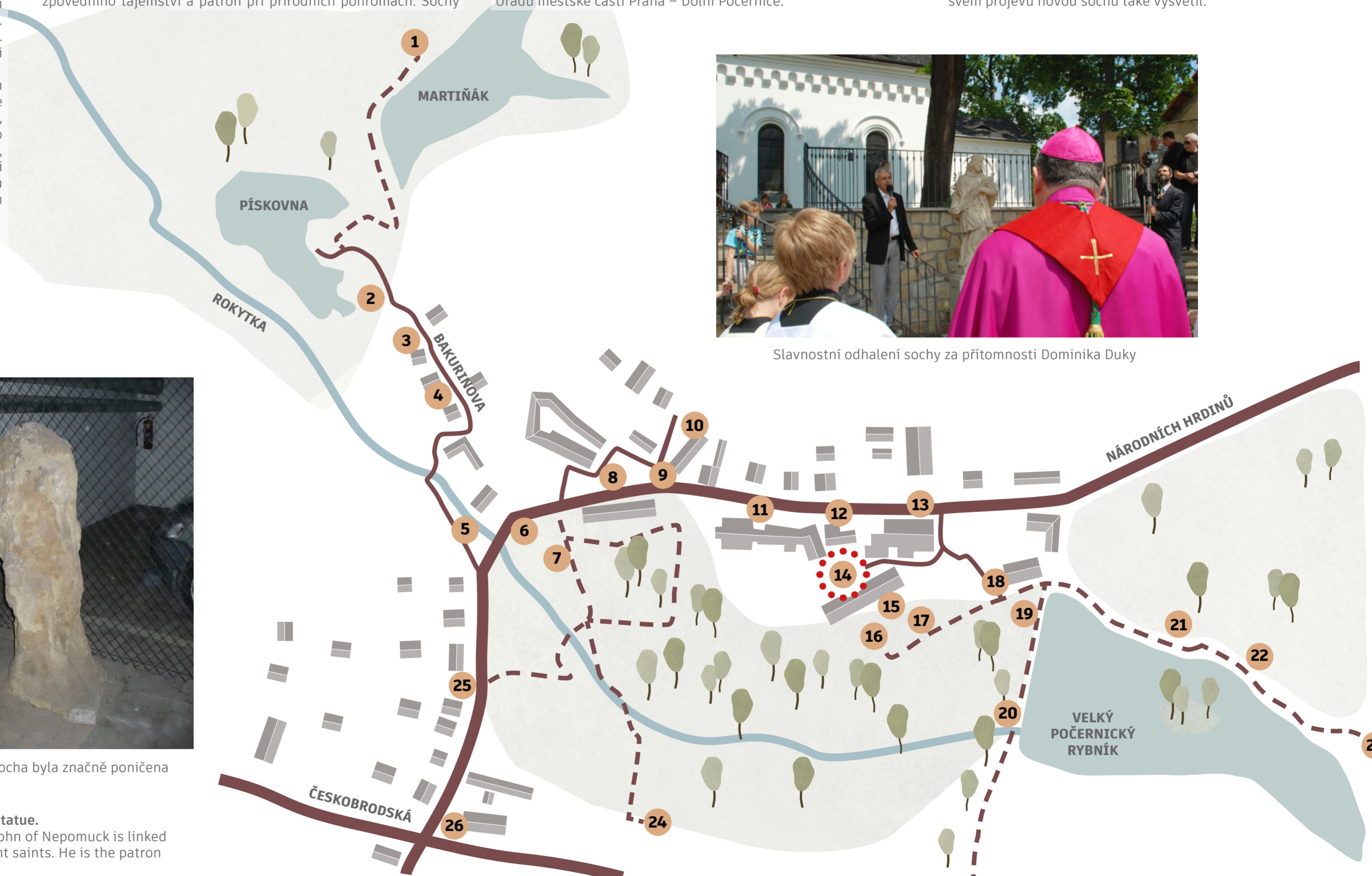
Socha sv. Jana Nepomuckého, 70. léta

Původní socha byla značně poničena

Statue of St. John of Nepomuck, a Copy of The Original Baroque Statue.

Saint John of Nepomuck lived in the years 1340-1393. Cult of St. John of Nepomuck is linked with the Czech Baroque, in which he was one of the most important saints. He is the patron saint of Bohemia and Bavaria.

Slavnostní odhalení sochy za přítomnosti Dominika Duky

15. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

KULTURNÍ CENTRUM PIVOVAR

Původní projekt „Společné kulturní centrum městských částí Praha – Dolní Počernice a Praha 14“ byl předložen v roce 2005 a získal finanční podporu ze strukturálních fondů Evropské unie. Městská část Praha – Dolní Počernice tak navázala na první projekt podpořený z finančních zdrojů Evropské unie – Vybudování přírodního amfiteátru.

Budova bývalého pivovaru čp.3 byla velmi poškozena neadekvátním využíváním v období minulého režimu, o čemž svědčí dobová fotodokumentace, uschovaná v archivu městské části a pro ukázkou umístěná i na této tabuli. Koncepte vybudování společenského a kulturního centra se ukázala jako velmi opodstatněná, a byla podpořena silným strategickým partnerem – Městskou částí Praha 14. Hlavním cílem projektu bylo vybudování důstojného, a tolik potřebného prostoru, který by vytvořil vhodné podmínky pro pořádání kulturních a společenských akcí, zaměřujících se na

obyvatele městské části Praha – Dolní Počernice a sousední velké sídlištní městské části Praha 14. Dalšími sledovanými přínosy bylo zahájení komplexní revitalizace zámeckého parku, rekonstrukce souboru památkově chráněných objektů v historickém jádru Dolních Počernic, celkové zatraktivnění městské části a její otevření novým zajímavým akcím a aktivitám.

V rekonstruovaném objektu vznikla řada prostor, které jsou využitelné pro nejrůznější příležitosti (divadelní sál, společenský sál, trémový sál, klubové prostory, výstavní prostory, kancelářské prostory a sociální zázemí.) Projekt zaznamenal velkou změnu v průběhu realizace, a to potřebu vybudování gastronomického zařízení pro zlepšení udržitelnosti projektu, posílení kapacity sociálních zařízení a zázemí objektu a nutnost budoucího propojení rekonstruovaného objektu s ledovými sklepy a dalšími unikátními

prostorami, které jsou situovány v protilehlém traktu areálu bývalého pivovaru. I přes tento významný zásah, který zapříčinil nejen stavební změny, ale také změny ve financování a legislativě projektu, se podařilo celý projekt úspěšně dokončit v původně plánovaném termínu včetně vybudování Restaurace Léta Páně.

Prostory bývalého pivovaru jsou velmi atraktivní, podpořené blízkostí přírodního amfiteátru a dalších, již uskutečněných úprav historického centra MČ, celého areálu zámku s jednotlivými objekty. Byl tak vytvořen zcela ojedinělý komplex nejen v městské části Praha – Dolní Počernice, ale v celém hlavním městě.

Celý objekt má bezbariérové řešení.

Architektem projektu byl Ing. arch. Miroslav Kopáček.

Stavbu realizovala společnost FASS, s.r.o. ze Žďáru nad Sázavou.

Výstavba trvala téměř 2 roky (od října roku 2005 do června roku

2007). Celkový rozpočet projektu byl více než 27 mil. Kč a na jeho financování se podílela Evropská unie, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, hlavní město Praha a městská část Praha – Dolní Počernice. Díky podpoře těchto institucí a kvalitní práci realizačního týmu projektu mohl být rekonstruován historicky cenný a zajímavý objekt s víceúčelovým využitím, který si okamžitě po svém dokončení, získal oblibu jeho návštěvníků. Po skončení pětileté povinné udržitelnosti projektu byl celý areál pivovaru a mlýna v roce 2012 pronajat společnosti PDDP, s.r.o. (Panský dvůr Dolní Počernice), která zde zachovala původní záměr využití. Společnost dokončila také úpravu podzemních prostor, včetně spojovací chodby s protějším objektem areálu pivovaru, ve kterém byla v roce 2016 vybudována pivnice s malým pivovarem, takže v současné době slouží objekt svému původnímu účelu.

Rekonstrukce počernického pivovaru

Sklepní prostor počernického pivovaru

Kulturní akce v areálu počernického pivovaru

The Brewery Cultural Center

The building of the former brewery was badly damaged by inadequate use during the previous political regime. In the reconstructed building, spaces were created that can be used for various occasions (theatre hall, social hall, club, exhibition and office spaces.)

16. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

PŘÍRODNÍ AMFITEÁTR

Projekt „Vybudování přírodního amfiteátru v rámci rehabilitace zámeckého parku v Dolních Počernicích s podporou strukturálních fondů EU“ byl připraven již v roce 2004, a předložen v 1. výzvě vyhlášené Regionální radou regionu soudržnosti Praha, v souladu s Jednotným programovým dokumentem pro Cíl 2 Regionu soudržnosti Praha. Městská část Praha – Dolní Počernice tak zahájila ojedinělou sérii projektů předložených, podpořených a realizovaných za finančního příspěvku ze strukturálních fondů Evropské unie.

Hlavním cílem projektu bylo vybudování zajímavého přírodního prostoru, který vytvoří podmínky pro pořádání kulturních a společenských akcí v městské části Praha – Dolní Počernice.

Dalšími sledovanými přínosy bylo zahájení komplexní revitalizace památkově chráněného zámeckého parku, celkové zatraktivnění městské části a její otevření novým zajímavým akcím a aktivitám. Umístění amfiteátru bylo situováno k jižnímu průčelí bývalého pivovaru tak, aby pro účinkující i návštěvníky bylo k dispozici veškeré zázemí gastronomického a kulturního centra, které bylo navrženo právě v přílehlé budově bývalého pivovaru.

Nový amfiteátr byl citlivě začleněn do prostoru zámeckého parku a na jeho výstavbu byly použity tradiční materiály, které korespondují s rekonstrukcí Velkého počernického rybníka.

Zajímavým prvkem amfiteátru je vodní laguna, která vznikla rozšířením koryta odtoku mlýnského náhonu a nenásilným

způsobem odděluje hlediště od jeviště. Později byla laguna zakryta dřevěným pódium. Celý soubor má instalováno slavnostní osvětlení. Velmi působivá jsou bodová světla, která jsou zabudována v zemi, při vstupu do jednotlivých řad hlediště. Kapacita amfiteátru je 261 míst, včetně 4 míst pro handicapované. Bylo vybudováno jeviště, které je s dalšími prostory zámeckého areálu, propojeno půlkruhovou rampou s dvěma můstky, klenoucími se přes vodoteč a uzavírající pohledově vodní lagunu.

Architektem projektu byla Ing. arch. Magdalena Dandová.

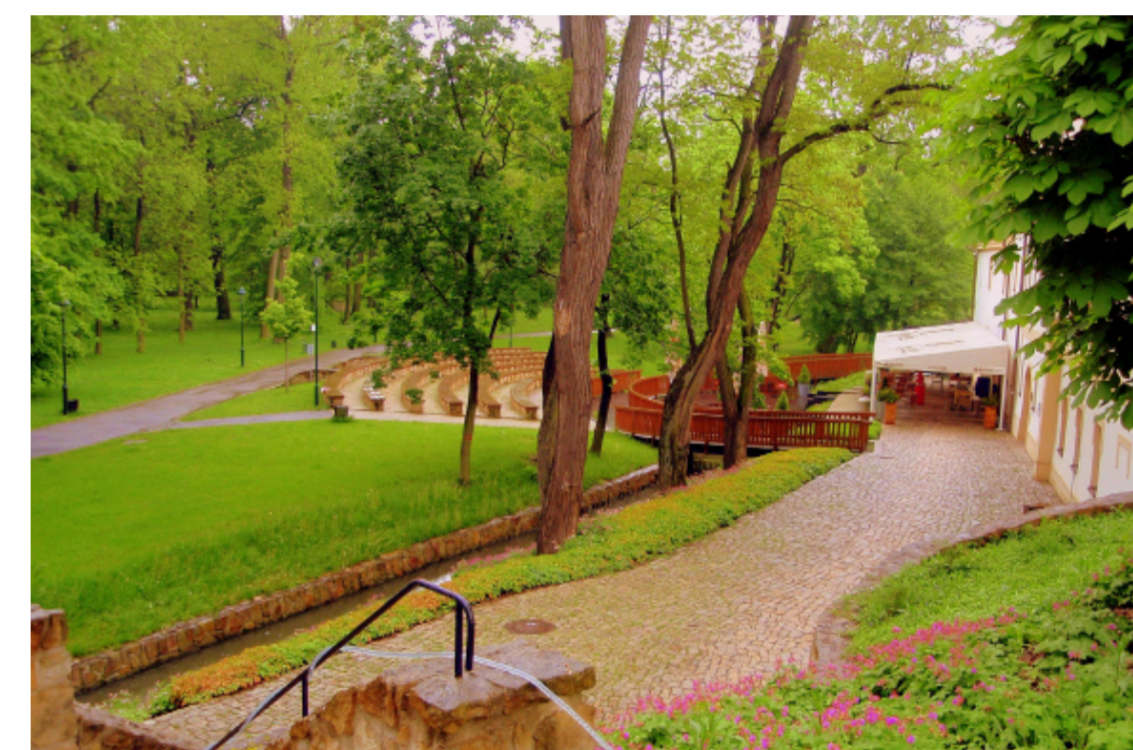
Stavbu realizovala společnost FASS, s.r.o. ze Žďáru nad Sázavou.

Výstavba probíhala po dobu 2 let (od listopadu roku 2004 do

listopadu roku 2006). Celkový rozpočet projektu byl více než 11,5 mil. Kč a na jeho financování se podílela Evropská unie, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, hlavní město Praha a městská část Praha – Dolní Počernice. Díky podpoře těchto institucí a kvalitní práci realizačního týmu projektu vznikl krásný a zajímavý objekt s víceúčelovým využitím, ale také nové centrum společenského života Dolních Počernic. Ve vzniklém prostoru se ročně uskutečňuje řada kulturních, charitativních a společenských akcí, ale zájemci jej mohou využívat i pro firemní či soukromé akce. Dne 2. 12. 2006 byl přírodní amfiteátr slavnostně otevřen a slouží svému účelu do dnešních dnů.

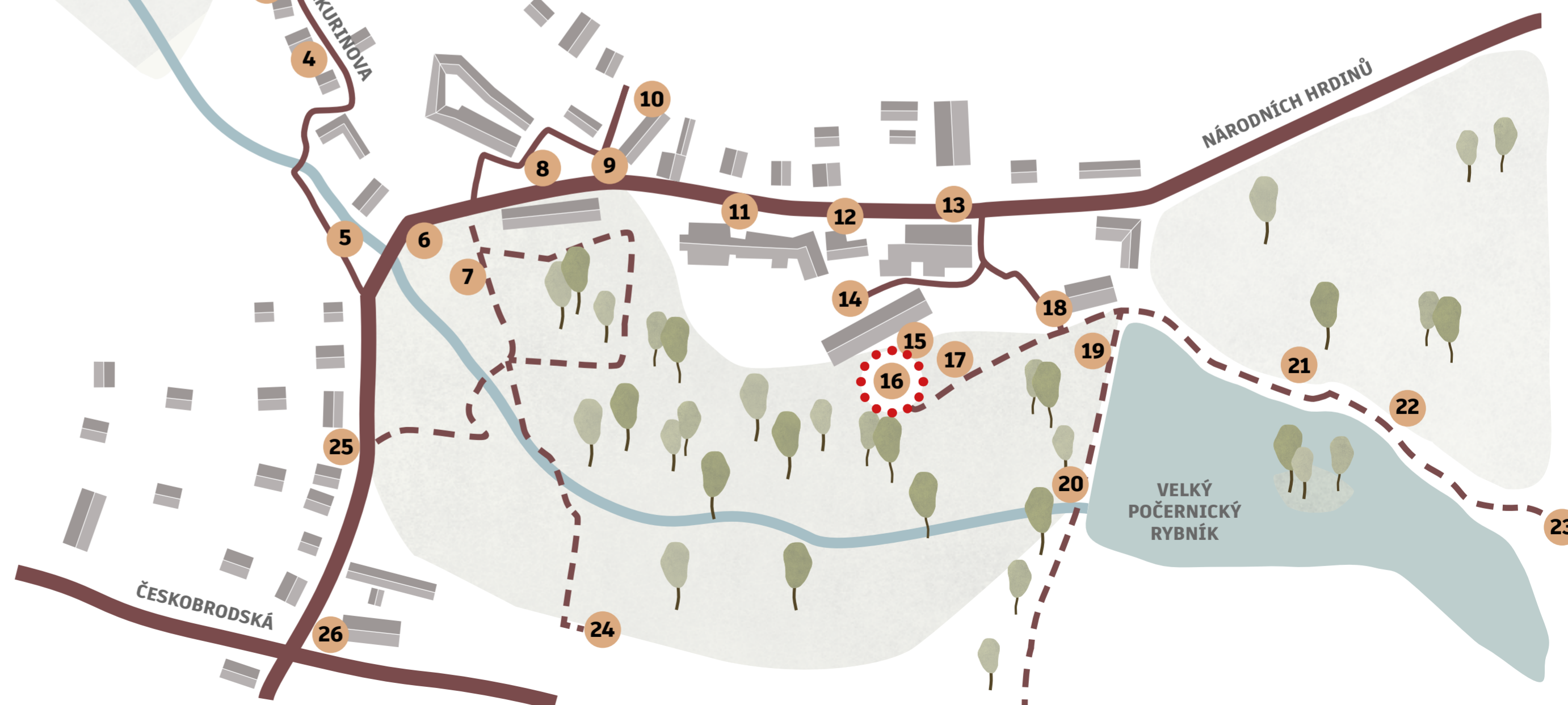
Starý amfiteátr

Nový přírodní amfiteátr

Stavba amfiteátru

The Natural Amphitheater

The new amphitheater was built in 2004-2006 and was sensitively integrated into the space of the castle park. The capacity of the amphitheater is 261 seats, including 4 seats for the disabled.

17. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

VÝZNAMNÉ STROMY

V zámeckém parku v Dolních Počernicích se nachází přes jeden tisíc stromů. Tento počet byl zjištěn posledním dendrologickým průzkumem, který byl zpracován na konci roku 2021 společností Atelier Living in green s.r.o. za finančního přispění hlavního města Praha. V tomto dokumentu jsou podrobně vyhodnoceny všechny stromy zámeckého parku, včetně stromů na hrázi Velkého počernického rybníka. Nejstarší a nejmohutnější stromy dosahují výšky až 35 m a jejich stáří je odhadováno na 250 let. Obvody jejich kmenů dosahují až přes 4 metry. Jedná se převážně o duby letní a lípy, mezi nejmohutnější patří též jasan, habra, jírovec a javory. Bohužel jeden z nejmohutnějších stromů – platan, padl při vichřici

koncem minulého století. V roce 2007 musel být též pokácen zřídka se vyskytující žlutý kaštan a obrovská borovice, jejíž torzo bylo v parku ponecháno pro vytvoření uměleckého díla „Kapička“. Mezi nejvyšší a nejmohutnější památné stromy v Praze patří dub letní s výškou cca 39 metrů s mohutnými kořenovými náběhy, který je situován naproti bývalému pivovaru a pohled na jeho kmen je ohromující.

V dendrologickém průzkumu mají všechny stromy svá čísla a lze je podle plánu v parku též nalézt. Pro svůj velký rozsah však plán, obsahující více než 1000 stromů, nemůže být v rámci naučné stezky zveřejněn, takže nezbyvá, než se po parku projít a porozhlédnout

se. Každý návštěvník určitě některý z unikátních stromů nalezne a bude ohromen jejich majestátností a poměrně dobrým zdravotním stavem. Jen staré lípy na hrázi rybníka, mají již svoji životnost za sebou. Některé z nich musely být bohužel při rekonstrukci hráze rybníka odstraněny. Hráz rybníka si stále zachovává charakter jihočeských rybníků. V roce 2018 byl proveden vizuální průzkum stavu stromového patra a jeho výsledek nebyl moc příznivý. Zjištěná poškození se týkají zejména topolů, lip, jasanů, a též nejmohutnější dubů. Snahou vedení městské části Praha – Dolní Počernice je trvale tyto stromy udržovat a stabilizovat. To se stalo na přelomu let 2020-2021. Ve výjimečných případech dochází k

odstranění stromů, a to zejména z bezpečnostních důvodů. Cenné jsou stromy na hrázi Velkého počernického rybníka, na které se nacházejí z převážné většiny lípy a duby. Lípy, jejichž věk se odhaduje na 150 let jsou ve velmi špatném stavu a dle dendrologického průzkumu jsou zde ponechány na dožití. Za zmínku stojí skupina památných dubů, které se nacházejí na vzdušné straně hráze Počernického rybníka, v blízkosti bezpečnostního přelivu. Památnými stromy byly vyhlášeny v roce 2009 a jsou v celkem dobrém stavu. Můžeme doufat, že se z jejich majestátnosti budeme těšit ještě mnoho dalších generací.

Památné stromy na hrázi rybníka

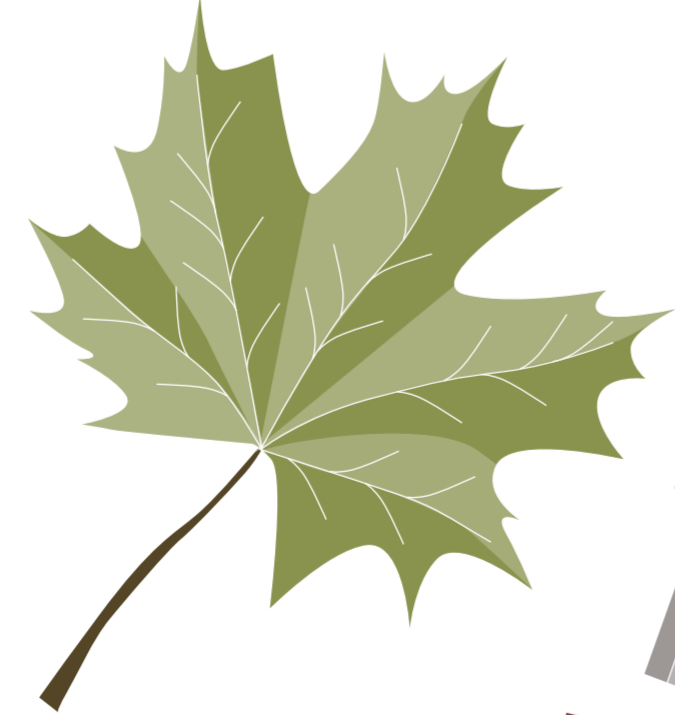

Poznáš jednotlivé stromy podle listů? Přiřaď správné obrázky k jednotlivým názvům stromů.

Javor mléč

Jírovec maďal

Dub letní

The Important Trees

There are over one thousand trees in the castle park in Dolní Počernice. The oldest and most giant trees reach a height of up to 35 meters and are estimated to be 250 years old. The circumferences of their trunks reach up to 4 meters.

18. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

MLÝN ČP. 2 – KULTURNÍ PAMÁTKA

Počátek výstavby souboru budov bývalého mlýna se váže k roku 1862. Jeho architektura byla inspirována tehdy módními motivy anglické novogotiky. Pro pohled ze zámeckého parku bylo nejnáročněji řešeno západní průčelí hlavní budovy, které je vystavěno z pískovcových kvádrů s reliéfními ozdobnými prvky. V roce 2007 bylo západní průčelí budovy rekonstruováno renomovanou společností Kamenosochařství & restaurátorství Bohumil Pánek. Mlýn patřil k souboru budov zámeckého areálu rodiny Dercsenyiů. Posledními nájemci mlýna byli Josef Görner, a následně jeho syn Jiří Görner. Rodina Görnerů (posledních mlynářů) byla v roce 1953 bývalým režimem z mlýna nuceně vystěhovávána.

V dalších letech byly v budovách mlýna umístěny skladové prostory, dílny a kanceláře Státního statku Praha. V roce 1995

hlavní budova mlýna vyhořela a zůstaly jen obvodové zdi. Budovy mlýna jsou rozděleny na hlavní mlýnici a hospodářskou budovu. V mlýnici byla situována tři dřevěná podlaží, na kterých byl rozložen výrobní systém mlýnu.

Ve spodním podlaží byl umístěn důmyslný systém rozvodů, které byly poháněny, až do období mezi dvěma světovými válkami, mlýnským kolem. To bylo později nahrazeno horizontální Francisovou turbínou s mokrou savkou. Řemenové transmise poháněly mlecí zařízení, a podle dochovaných dispozic zřejmě i okružní pilu, která byla umístěna vně budovy. O původním mlýnském kole se nedochovala žádná technická dokumentace ani dobový obrázek. Francisova turbína se sice dochovala, ale byla ve špatném technickém stavu a některé její součásti úplně chyběly. Navíc byly zbytky turbíny značně zkorodované, podobně

jako zbytky transmisního zařízení, které bylo v pozdějších letech odstraněno. S obnovou turbíny se do budoucna neuvažuje.

V hospodářské budově mlýna, která si zachovala tvar písmene L byly umístěny chlévy, stodola a další hospodářské zázemí. Ve 2. polovině 20. století tehdejší uživatel mlýna, Státní statek Praha, svojí činností, hospodářskou budovu totálně zdevastoval. Od roku 2012 jsou budovy mlýna pronajaty společností Počernický pivovar (PDDP,s.r.o.), která je postupně, na vlastní náklady, velmi citlivě rekonstruovala, a provozuje v nich Pizzerii Al Mulino. V hlavní budově byla přiznána tři původní dřevěná podlaží, obvodové zdivo bylo očištěno a nově vyspárováno. Zařízení restaurace bylo vestavěno do volného prostoru mlýna. Ve zbylých prostorách byly zachovány původní architektonické prvky a místnosti byly upraveny pro potřeby současného

gastronomického provozu. Celá rekonstrukce obou mlýnských budov včetně přílehlého nádvoří byla prováděna pod odborným dohledem orgánů památkové péče.

Hospodářská budova byla ve své původní podobě ponechána, všechny její prostory byly upraveny pro provoz wellness centra s názvem Lázně U Hastrmana. Budovy bývalého mlýna tvoří součást celého památkově chráněného areálu dolnopočernického zámku.

Významný dopad na současný vzhled celého areálu pivovaru a mlýna měla rekonstrukce nádvoří, která proběhla v roce 2008. Byly vybudovány parkovací plochy, vysazeno 26 ks stromů, vytvořeny travnaté plochy a květinové záhony. V průběhu dalších let bylo nádvoří doplňováno uměleckými díly a mobiliářem z exotického dřeva, dovezeným z Indonésie.

Areál před rekonstrukcí

Bývalý mlýn - čelní kamenná fasáda

The Mill No. 2 – Cultural Monument

The start of the construction of the buildings of the former mill dates back to 1862. Its architecture was inspired by English neo-Gothic motifs. Since 2012, the entire building of the former mill has been reconstructed and today it is used for gastronomic and accommodation purposes.

Bývalý mlýn po rekonstrukci

19. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

PŘÍRODNÍ PAMÁTKA POČERNICKÝ RYBNÍK

Velký počernický rybník se nachází na toku říčky Rokytky v říčním kilometru 14,9 a je největším rybníkem na území hlavního města Prahy. Spolu se zámeckým parkem vytváří přírodní památku s celkovou rozlohou cca 41 ha.

Z čísel, uvedených v manipulačním řádu rybníka uvádíme alespoň některé zajímavé údaje:

typ nádrže	průtočná
objem nádrže	310 000 m ³
hloubka	2-3m
nadmožská výška	227,7 m.n.m.
celková výměra	41,27 ha
zatopená plocha	20 ha
délka a výška hráze	300 m a 5,5m
délka vodní plochy	970 m
průtok při stoleté vodě	43,5 m ³ /sec.

Rybník je významným přírodním biocentrem východní části Prahy. Nacházejí se zde vodní a mokřadní vegetace a významná hnízdiště vodního ptactva. Z porostů se zde vyskytují zejména ostřice, rákos, orobinec úzkolistý, chřastice rákosovitá. Mezi živočichy nalezneme střevlíky, nosatečky, škebli rybníčnou, okružánka, bahenku, skokana zeleného a skokana hnědého. Z ptactva zde hnízdí potápka roháč, kachna divoká, lyska černá, slípka zelenonohá, moudivláček lužní, rákosník obecný, strnad rákosní a slavík obecný. Výjimkou nejsou ani labuť. V okolí rybníka se nacházejí lesní porosty, složené převážně z listnatých stromů – vrba (několik druhů), jasan ztepilý, olše lepkavá, dub letní, javor mléč, akát a další.

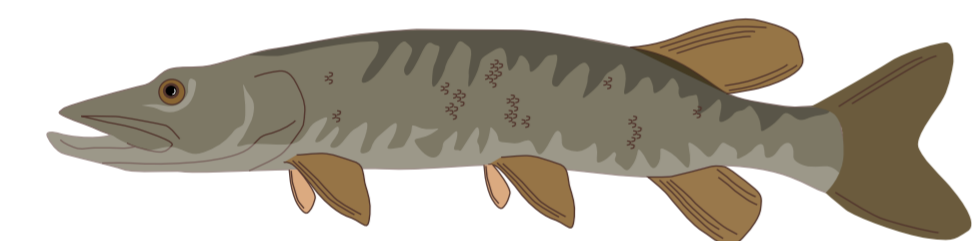
Rybník je využíván k polointenzivnímu chovu ryb a bývá každoročně vyloven. Např. v roce 2021 bylo vyloveno 140 q ryb s devadesátiprocentním zastoupením kaprů. Dalšími druhy ryb jsou

tolstolobik bílý, candát, štika, karas, sumec a okoun. Bohužel přírodní památka ztratila na kráse vybudováním přemostění ve své východní části, které je součástí Pražského okruhu. Necitlivá stavba nepříznivě ovlivnila vzhled i život v přírodně zajímavé lokalitě Dolních Počernic. Přesto je Velký počernický rybník nevyčerpatelnou studnicí námětů a inspirací zejména pro fotografování, a též místem, které počerničtí občané i návštěvníci městské části využívají pro procházky a krátkodobou rekreaci.

V roce 2004 přistoupilo hlavní město Praha, které je vlastníkem rybníka, k jeho generální rekonstrukci, neboť rybník byl již delší dobu v havarijním stavu. Byl zpracován jeho podrobný průzkum, a následně projektová dokumentace, která měla zajistit odstranění havarijního stavu rybníka a uvést tuto významnou přírodní památku do podoby, která by na dlouhá léta zajišťovala její

plnou funkčnost, jak z krajinnotvorného hlediska, tak z hlediska bezpečnostního, s důrazem na regulaci průtoků při povodňových stavech. Rekonstrukce se týkala zejména bezpečnostního přelivu, jeho mostovky a zábradlí a vyprofilování odtoku vody do koryta Rokytky. Kompletně bylo přebudováno těleso požeráku včetně výpustního potrubí a tzv. vývařiče. Dále byla vyčištěna a vyprofilována obtoková strouha s novým přemostěním vjezdu do nádrže a byla nasypána a vysvahována dělící hráz obtokové strouhy. Z hlavní hráze bylo odstraněno její staré opevnění a bylo založeno opevnění nové z kvalitních pískovcových kvádrů. Podélný profil hlavní hráze byl uveden do požadované nivity a vysvahován ke kamennému opevnění hráze. Na vtoku Rokytky do rybníka bylo rekonstruováno rozdělovací zařízení, které reguluje průtoky vody, buď nádrží, nebo obtokovou strouhou. Rekonstrukcí prošlo i křížení hlavní a obtokové hráze a obtok budovy starého mlýna. Zásadním

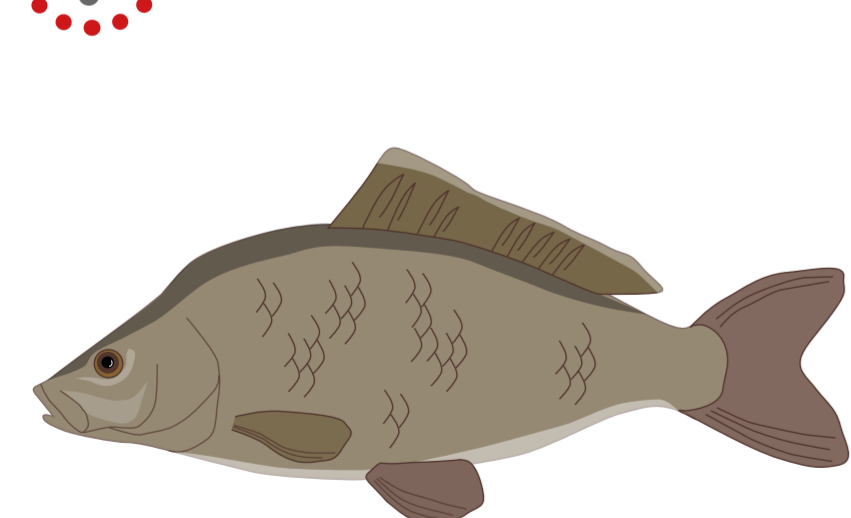
zásahem na rybníku bylo odbahnění jeho nádrže, ze které bylo odvezeno kolem 60 000 m³ sedimentu, a současně byl v nádrži vytvořen nový ostrov za účelem krajinnotvorného efektu a zlepšení podmínek pro přežívání fauny. Během rekonstrukce rybníka došlo v jeho okolí k zásadním úpravám zeleně. Úpravy byly z velké části vynucené, neboť zdravotní stav některých dřevin byl již neúnosný nebo dřeviny bránily pracím, které bylo nezbytně nutné na rybníku provádět. Stezka podél obtokové strouhy byla, v její zadní části, řešena pouze pro pěší s cílem dosažení nerušeného prostředí pro živočichy, žijící v zadní části rybníka a v lagunách za dálničním mostem. Celá rekonstrukce Velkého počernického rybníka byla prováděna s vynaložením značných finančních prostředků – 56,3 mil. Kč, na kterých se mimo zdrojů České republiky a hlavního města Prahy, podílela i Evropská unie v rámci programu JPD2 pro Cíl Praha.

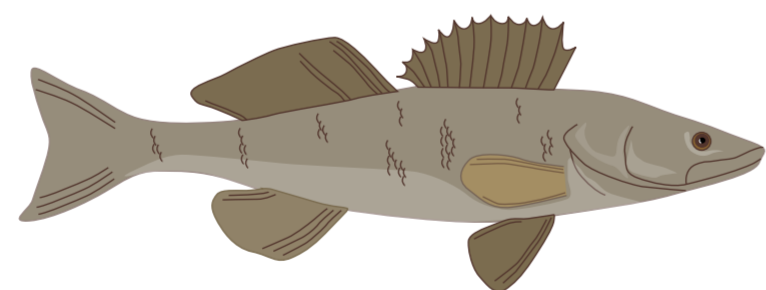
KAŠIT

Na obrázku jsou různé druhy sladkovodních ryb které žijí v počernickém rybníce. Dokážeš rozluštit přesmyčky s jejich názvy?

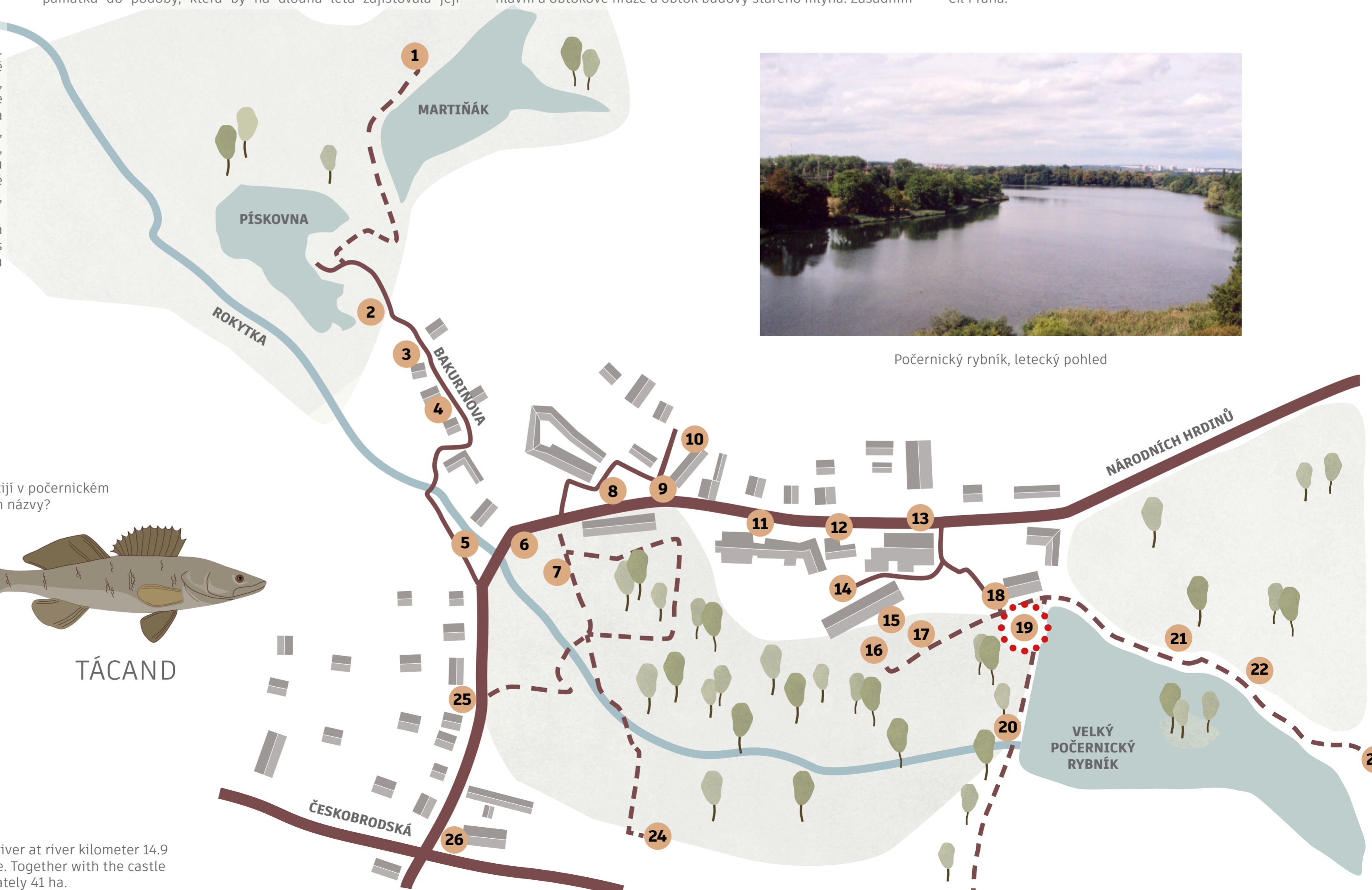
RKAP

TÁCAND

The Počernice Pond - a Natural Monument

The large Počernice pond is located on the course of the Rokytky river at river kilometer 14.9 and is the largest pond in the territory of the capital city of Prague. Together with the castle park, it creates a natural monument with a total area of approximately 41 ha.

Počernický rybník, letecký pohled

20. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

ZÁMECKÝ PARK V DOLNÍCH POČERNICÍCH – ANGLICKÁ ČÁST

Zámecký park, jehož rozloha je cca 7 ha, je součástí přírodní památky Počernický rybník. Nachází se v centru Dolních Počernic a je vymezen ulicemi Národních hrdinů, Ke hrázi a hrází Velkého počernického rybníka. Severní část parku lemují soubor historických budov - čp.1 - zámek, čp.2 - mlýn, čp. 3 - pivovar, čp. 39 - zámecká oranžerie a nejméně významná památka v Dolních Počernicích-Kostel Nanebevzetí panny Marie.

Původní využití parku – bažantnice, se postupem času měnilo dle zásahů a záměrů jednotlivých majitelů zámku. Významné úpravy byly provedeny v první třetině 19. století, ve které byla bažantnice urbanizována, a to vložím podélné cestní osy, směřované na hráz rybníka a dvou příčných os do zalesněné plochy. Třetí osu pak tvořila hráz rybníka. Další zásahy byly provedeny v 70. letech 19. století, ve kterých byla zrušena pravidelná cestní síť, a bylo zjednodušeno členění teras při zámku. Posledními vlastníky zámeckého areálu byl uherský šlechtický rod Dercsenyiů (1857-1923). V roce 1923 přešlo vlastnictví zámeckého areálu na pražskou obec. Ta dala vysázet na terasách a ve vstupní části parku nevhodné jehličnany, které se ve zbytcích dochovaly dodnes. V roce 1987 zpracovali zahradní architekt Drahošlav Šonský a Ing. Jan Mayer projektovou dokumentaci obnovy parku, a následně docházelo k etapové realizaci jejich návrhu. Impuls k úpravám, které probíhaly od roku 1987, měl politický podtext, neboť zámecký park měl být pojmenován podle tehdy vysoce ceněného zakladatele Federace dělnických tělocvičných jednot Jiřího Františka Chaloupeckého, jehož jméno tehdy neslo 25 ročníků přespolního běhu, konaného z větší části právě v zámeckém parku. V té době se počal vzhled parku zásadně měnit. Byly odstraněny náletové dřeviny a založena nová cestní síť včetně nových mostků a některých stavebních a uměleckých prvků. Ty byly dílem tehdy ještě málo známých umělců

(skupina Tvrdohlaví), z nichž někteří jsou dnes významnými výtvarnými osobnostmi, jako např. František Skála, který navrhl tzv. Kočičí hrádek při jižní zdi parku.

Přelom tisíciletí a nový pohled na využívání zámeckého parku „donutil“ vedení městské části k zásadnímu kroku. Vzhledem k dosavadním a vlastně nahodilým úpravám, byla zadána kompletní studie „Rehabilitace zámeckého parku“, kterou zpracovala Ing. arch. Magdalena Dandová. Studie byla podnětem pro zahájení projektových prací, které by daly zámeckému parku potřebný vzhled. Podstatné je, že navrhované úpravy byly vyprojektovány pod dohledem odboru památkové péče a odboru životního prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, dále pak pod dohledem Národního památkového ústavu Praha a vedení městské části Praha – Dolní Počernice.

V projektové dokumentaci bylo dotvořeno stromové patro parku,

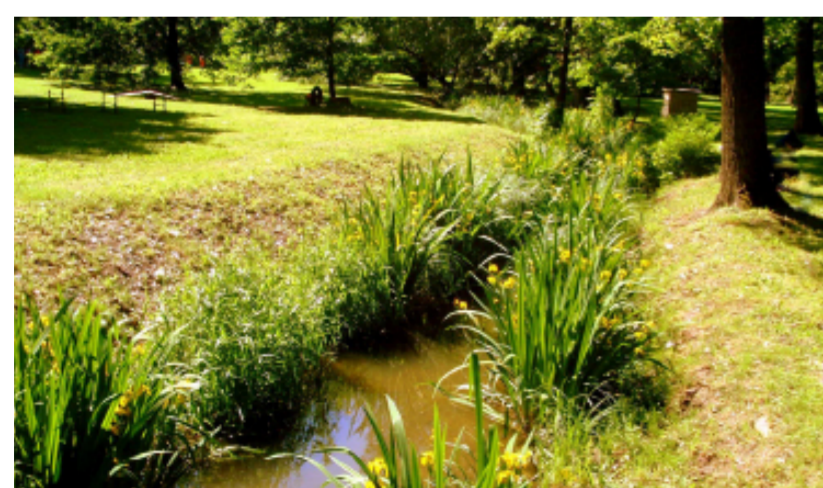
přeměněna cestní síť dle původního členění z 19. století, navrženo osvětlení páteřních cest a vybudování přírodního amfiteátru.

Zámecký park v Dolních Počernicích byl hlavním městem Praha vyhlášen, jako jeden z mála v Praze, parkem II. kategorie (nutnost zajištění kvalitní péče o zeleň, finanční příspěvky od HMP na údržbu parku). Je v něm evidováno více jak 1 000 stromů, z nich zvláště soubor 27 dubů letních, je velmi cenný. Dále tvoří stromové patro převážně javor, lípa, jasan, habr, topol, bříza, olše, jírovec, vrba apod. V menší míře jsou zde zastoupeny jehličnany. Nejvyšší stromy dosahují výšky přes 30 metrů a obvody jejich kmenů přesahují 4 metry. Park je rozdělen na tzv. francouzskou a anglickou část. V současné době je park využíván zejména k rekreaci občanů Dolních Počernic, ale i obyvatel přilehlých městských částí. Konají se zde pravidelně sportovní a kulturní akce, které mají celopražský význam. Park je udržován městskou

částí. Jeho provoz se řídí návštěvním řádem, který však bohužel někteří jeho návštěvníci nerespektují. V roce 2004 využila městská část Praha – Dolní Počernice možnosti čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie, a zahájila rehabilitaci zámeckého parku výstavbou přírodního amfiteátru. V roce 2007 byl z větší části revitalizován vodní systém parku. V roce 2015 byla zahájena 2. etapa rehabilitace parku, financována také z evropských strukturálních fondů, tentokrát v rámci Operačního programu Praha – Konkurenceschopnost. Dle zpracované projektové dokumentace společnosti REINVEST spol. s.r.o. v roce 2018 byla zahájena 3. etapa revitalizace parku (francouzská část). Dnes je rehabilitace zámeckého parku dokončena a tvoří spolu s revitalizovaným Velkým počernickým rybníkem ojedinělý celek, který je vyhledáván občany Dolních Počernic a jejich návštěvníky k trávení volného času.

Zámecký park na jaře

Potok v zámeckém parku

Zámecký park na podzim

The Castle Park in Dolní Počernice - English Part

The castle park, the area of approximately 7 hectares, is part of the natural monument Počernice pond. It is located in the center of Dolní Počernice. The northern part of the park is surrounded by a set of historic buildings, a castle, a mill, a brewery, a castle orangery and the most important monument in Dolní Počernice - the Church of the Assumption of the Virgin Mary.

21. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

PŘÍRODNÍ PARK KLÁNOVICE-ČIHADLA

Tento významný krajinný celek je největším přírodním parkem na území hlavního města Prahy o rozloze 970 hektarů. Rozkládá se ve východní části Prahy na území městských částí Praha 14, Praha 20 (Horní Počernice), Dolní Počernice, Běchovice, Klánovice a Újezd nad Lesy. Základ přírodního parku tvoří pět zvláště chráněných území, jejichž předmětem ochrany jsou vodní a mokřadní biotopy (přírodní památka Velký počernický rybník a přírodní rezervace V Pískovně), a dále pak biotopy lesní (přírodní památka Xaverovský háj, přírodní rezervace Klánovický les a přírodní rezervace Cyrilov). Tři prvně jmenované přírodní oblasti se nacházejí v severní části území Dolních Počernic.

Charakteristickými prvky přírodního parku Klánovice-Čihadla jsou v jeho východní části lesní porosty, západní část území láká několika vodními plochami, především Kyjským rybníkem a Velkým počernickým rybníkem, dále rybníkem Martiňák a

zatopenou bývalou pískovnou, která má v současné době statut přírodní rezervace. Na celém území se vyskytuje rozptýlená zeleň – aleje, břehové porosty, drobné remízky, případně ovocné sady. Celá lokalita přírodního parku je vhodná k aktivnímu trávení volného času Pražanů formou pěší, koňské a cyklistické turistiky. Ulice Mladých Běchovic rozděluje lesní porosty přírodního parku na Xaverovský háj a Klánovický les.

Do Xaverovského háje vede několik značených turistických cest. V jeho centru se nachází hájovna, která je majetkem městské části Praha – Dolní Počernice. Lesní porost tvoří převážně dub letní, dub zimní, dub červený, lípa malolistá a habr obecný. Zastoupeny jsou i jehličnany, jejichž rozšiřování v této lokalitě však není doporučeno pro jejich nepůvodnost. Negativně působí na Xaverovský háj Pražský okruh, který jej ve východní části protíná, a také působení vandalů, kteří zde občas loví zvěř a kácení vzrostlé stromy.

Klánovický les je souvislý lesní porost, který pokrývá většinu katastrálního území Klánovice. Vznikl v 17. století po zániku středověkých osad. Do výstavby železnice (1883) se v něm nacházela řada rybníků. Stromové patro Klánovického lesa tvoří převážně listnaté stromy, z nichž se nejčastěji vyskytují dub, bříza, buk, javor a další. Jehličnany jsou zde zastoupeny v menší míře, nejčastěji se vyskytuje borovice, smrk a modřín. Žije zde běžná lesní zvěř jako zajáci, srny, lišky a bažanti. Klánovický les byl ve třicátých letech minulého století znám i tím, že v něm bylo umístěno jedno z nejhezčích golfových hřišť ve střední Evropě. Na počátku padesátých let bylo golfové hřiště zrušeno, neboť golf byl považován za buržoazní sport. V současné době není při postojí vedení městské části Praha - Klánovice vůle k obnově tohoto hřiště. Naopak v Dolních Počernicích bylo pro zatraktivnění volnočasových

aktivit vybudováno v území mezi Černým Mostem a Dolními Počernicemi nové, 18 jamkové golfové hřiště (2010), a byla zahájena výstavba rozsáhlého rekreačního parku „U Čeňku“. Oblast klidu Klánovice-Čihadla je omezena na západě Kyjským rybníkem, severovýchodním směrem tvoří její hranici zástavba sídliště Černý Most II, poté překračuje Pražský okruh a prochází dále nad nádržemi Svěpravického potoka (rybníky Xaverovský a Biologický v Horních Počernicích). Do lokality patří Xaverovský háj a celý komplex klánovických lesů, severní část městské části 21 (Újezd nad Lesy), vymezená ulicí Starokolínská, vyhýbá se severní části Běchovic a jejich výzkumným ústavům, aby se pak po dotyku s Pražským okruhem stočila k Velkému počernickému rybníku a železniční trati, přičemž těleso trati tvoří hranici oblasti klidu až k území starých Kyjí.

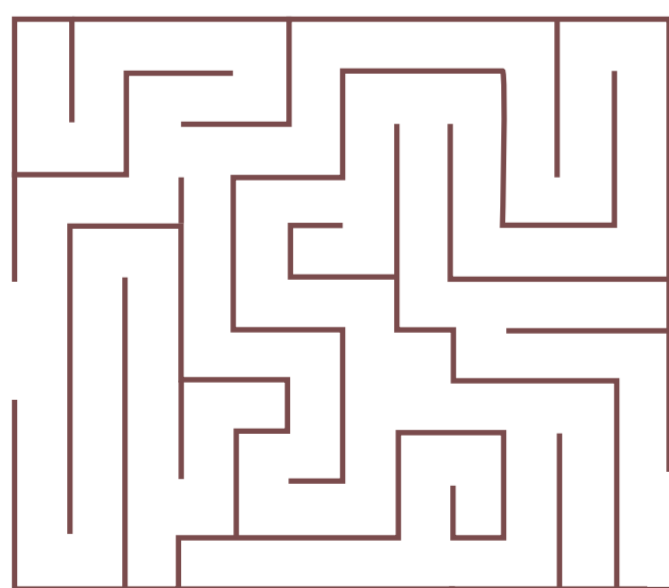
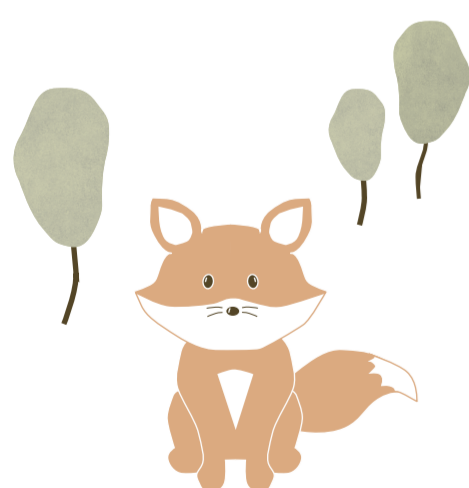
Přírodní park na podzim

Přírodní park v létě

Silnice působí negativně v přírodním prostředí, protože vytváří překážky při přirozeném pohybu zvířat. Dokážeš pomoci lišce se bezpečně dostat na druhou stranu přírodního parku?

Nature Park Klánovice-Čihadla

The significant landscape complex is the largest nature park in the territory of the capital city of Prague with an area of 970 hectares. It is located in the eastern part of Prague. The characteristic elements of the nature park are forests in its eastern part and water bodies in the western part of the territory.

22. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

BROUKÁRNA

Velký počernický rybník se zapsal do dějin světových přírodních věd tím, že na jeho pravém břehu byla 2. června 1888 umístěna první hydrobiologická stanice na světě, zvaná též Broukárna. Původní stavba byla dřevěná, přenosná a skládala se z 80 dílů o celkové váze asi 1000 kg. Na její zbudování stačilo 2 1/2 hodiny, na rozebrání 1 1/2 hod. Jejím zakladatelem byl univerzitní profesor Antonín Frič, který byl spoluzakladatelem české hydrobiologie a autorem několika významných vědeckých děl o zvířené našich jezer, rybníků a řek. Byl také profesorem Karlovy Univerzity a později ředitelem Národního muzea, ve kterém se zasloužil, mimo jiné, o získání proslulé sbírky Joachima Barranda pro paleontologické

oddělení. V roce 1892 byla dřevěná stanice nahrazena, za podpory tehdejšího majitele panství barona Bély Dercsenyiho, poněkud větší, zděnou stavbou. Nová budova byla značně vylepšena. Byla rozšířena o malý pokojík, sloužící k přespání a k podávání jídla, čímž odpadlo obtížné odstraňování věcí z pracovních stolů. Laboratoř byla vybavena potřebným zařízením pro provádění výzkumných prací. V policích byly reagentie (látky sloužící svou reakcí /zabarvením, sraženinou apod./ k zjišťování jiných látek), preparáty a literatura, na stole malý a velký mikroskop, anatomické nástroje, kreslicí a malířské potřeby. Ve vybavení byly i váhy, lihové kahany, teploměry, síť a speciální odběrové nástroje pro vzorkování volné vody a

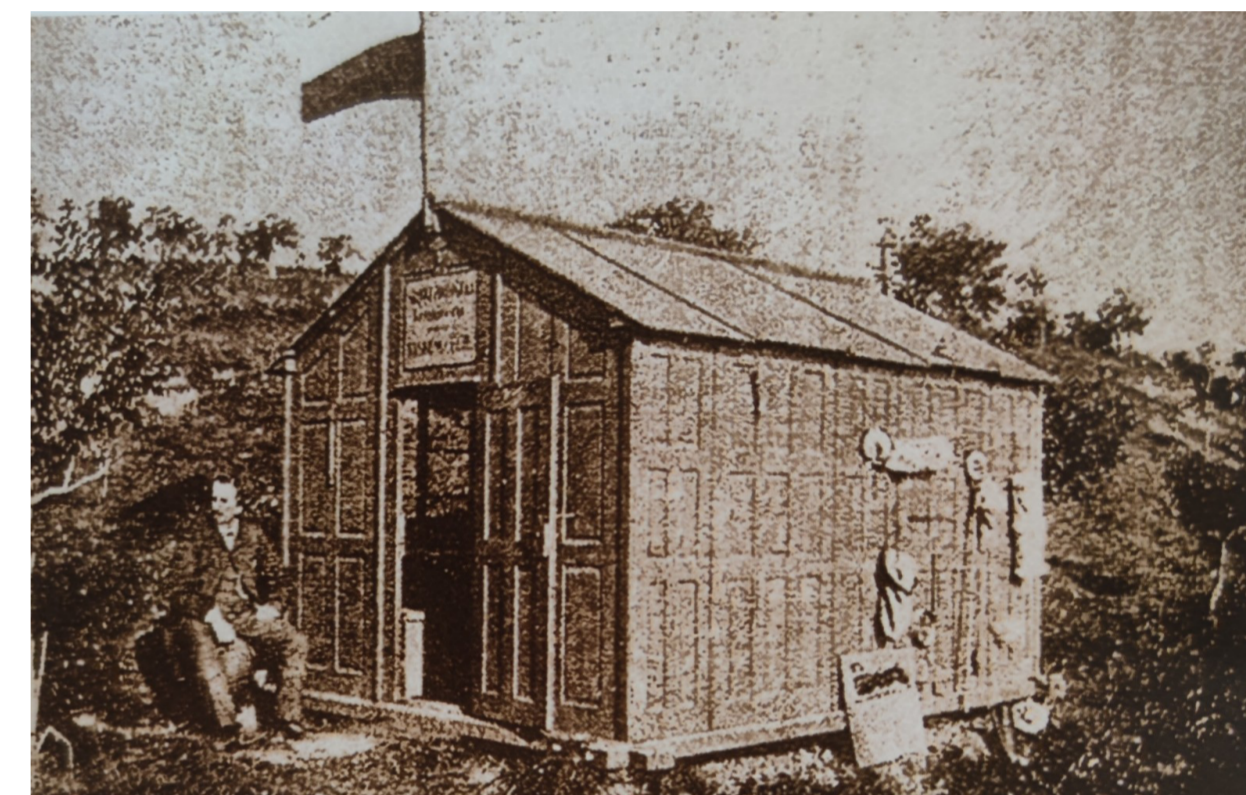
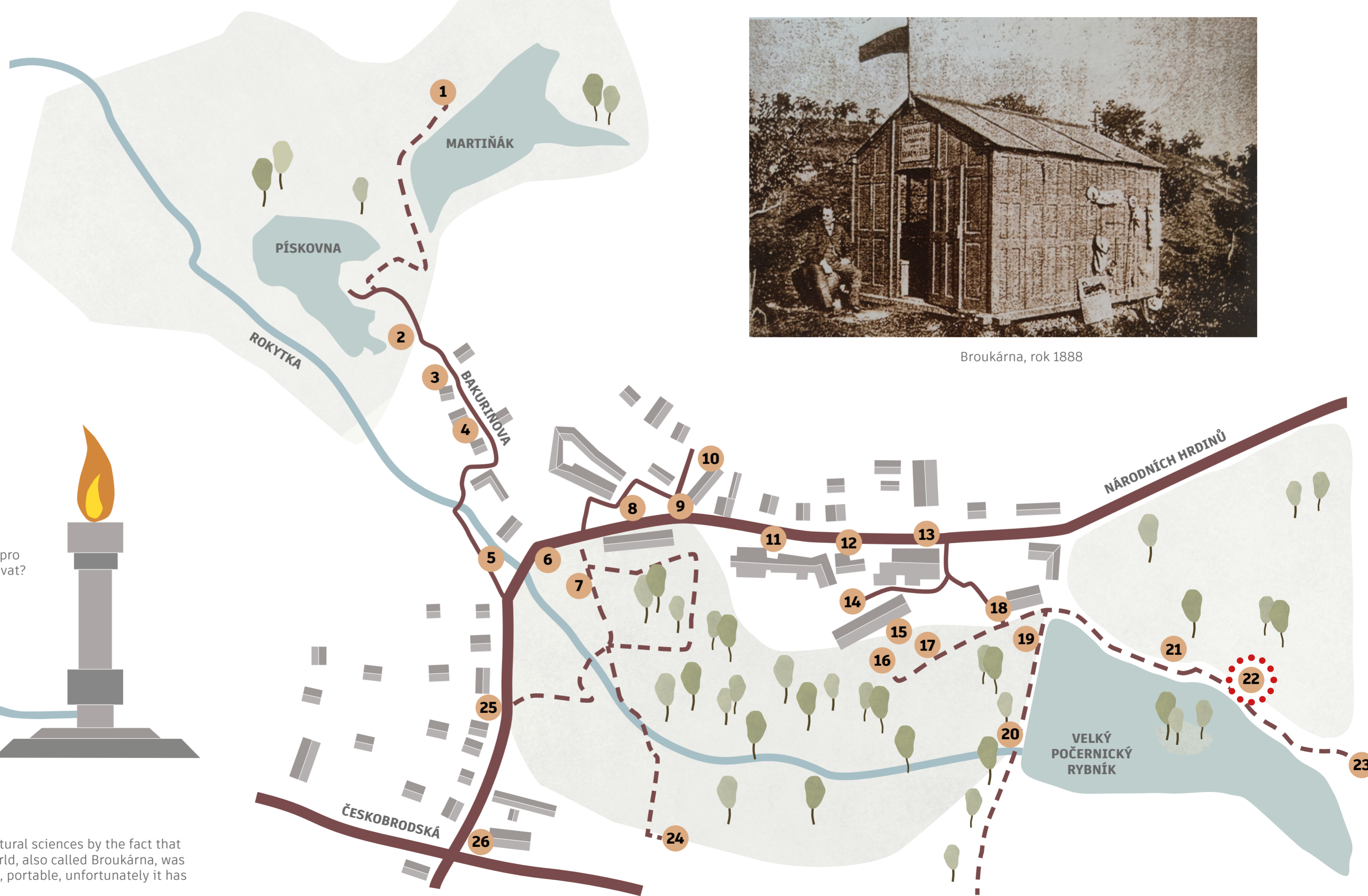
bahna. Nechybělo ani nářadí domácích kutilů, umyvadlo, zrcátko a svítilna. V pokojíku pro bydlení byly připevněny háky na šatstvo, skříňka na potraviny, nádobí a skromná železná postel. Provoz této stanice byl ukončen v roce 1894, protože Počernický rybník přešel do rukou jiného majitele a výzkumu muselo být zanecháno. Objekt Broukárny ještě ve 2. polovině 20. století sloužil jako zázemí hlídačů rybníčního hospodářství, z nichž si dříve narození počerničtí občané mohou pamatovat dva poslední, pány Klapače a Mudru, kteří se stali neodmyslitelnými postavkami počernické historie. Koncem minulého století byla již Broukárna neobydlena a stále více chátrala. Nakonec se stala předmětem zájmu vandalů a bezdomovců,

a byla zcela zničena. Při rekonstrukci počernického rybníka v letech 2004-2006 se hlavní město Praha, jako vlastník rybníka, rozhodlo, že zbytky Broukárny odstraní. Na jejím místě je nyní umístěna tabule, která připomíná historii tohoto romantického místa, kterému již nikdo nevezme světový primát a které je také součástí naučné stezky.

U příležitosti 130. výročí založení Broukárny bude na obtokové hrázi rybníka ve spolupráci městské části Praha – Dolní Počernice a Magistrátu hlavního města Praha nainstalovaná bronzová socha brouka od akademického malíře Romana Franty, která bude do budoucna Broukárnu připomínat.

Na obrázcích jsou nástroje které slouží pro provádění výzkumu, dokážeš je pojmenovat? Víš, k čemu slouží?

Broukárna, rok 1888

Broukárna

The Velký Počernický pond entered the history of world natural sciences by the fact that on June 2, 1888, the first hydrobiological station in the world, also called Broukárna, was placed on its right bank. The original building was wooden, portable, unfortunately it has not survived to this day.

23. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

DÁLNIČNÍ MOST

Most, který se rozpíná nad východní částí Velkého počernického rybníka, byl uveden do provozu v roce 1993. Je součástí Silničního okruhu kolem Prahy – stavba 510.

Záměr na přemostění údolí Rokytky byl pojat ve druhé polovině minulého století, a nakonec byl realizován v podobě, která Dolním Počernicím nepřináší mnoho dobrého. Most zasáhl významným způsobem do přírodní památky Počernický rybník, necitlivě protnul obytnou zástavbu lokality Vinice, zasáhl a rozdělil též přírodní památku Xaverovský háj. Po napojení na Štěrboholskou radiálu v roce 1999 narostla doprava na mostě na cca 50 000 vozidel za 24 hodin, a v současné době je jeho dopravní zatížení cca 80 000 vozidel za 24 hodin. Pražský okruh bude po roce 2025 propojen s dálnicí D1 v blízkosti města Říčany. Na mostě byla vozovka rozšířena o jeden pruh v každém směru. Nárůst projíždějících vozidel po zprovoznění Pražského okruhu na mostě

přes Počernický rybník je odhadován na 120 000 vozidel za 24 hodin. Tím se značně zvyšuje hluková zátěž obyvatel části Vinice, která už v současné době překračuje povolené hygienické limity. Městská část Praha – Dolní Počernice se snaží působit na dotčené orgány, aby zabezpečily podmínky pro dodržení hygienických limitů, a to tím, že na mostě budou provedena další účinná protihluková opatření (výstavba nových vyšších protihlukových stěn), která sníží negativní účinky hluku na předepsané limity. Zatím se tak stalo v roce 2006, ve kterém byly na mostě nainstalovány 3 metry vysoké protihlukové bariéry z organického skla a byly také vyměněny staré dilatační spáry na obou koncích mostu za nové, méně hlučné, s moderními prstovými uzávěry. Tato opatření snížila hlukovou zátěž na většině měřicích bodů, avšak nárůst automobilového provozu na mostě tuto skutečnost v budoucnu zřejmě eliminuje.

V připravované etapě budou odstraněny staré protihlukové

betonové stěny v zářezu. Na koruně zářezu budou vybudovány nové protihlukové stěny, které budou plynule navazovat na nové, pět metrů vysoké protihlukové stěny v úseku na mostě přes Počernický rybník, jak na okrajích mostu, tak v jeho středu.

Správa mostu, a s ní související budoucí investice, spadají pod Ředitelství silnic a dálnic České republiky, se kterým vedení městské části Praha – Dolní Počernice projednává všechna opatření, která jsou na mostě realizována.

Most je 421 metrů dlouhý a 21 metrů vysoký. Překračuje Českobrodskou silnici, těleso železniční trati Praha – Kolín, Velký Počernický rybník a ulici Nad Rybníkem. Je postaven na pěti dvojicích železobetonových pilířů a jeho mostovka je sesazena z železobetonových segmentů, které byly k sobě postupně přisazovány z již hotové vozovky pomocí autojeřábů a svařovacích technologií. Vozovka je nově pojata jako šestiproudová. Celý most

je tvořen dvěma samostatnými tělesy pro oba směry jízdy se třemi jízdními pruhy.

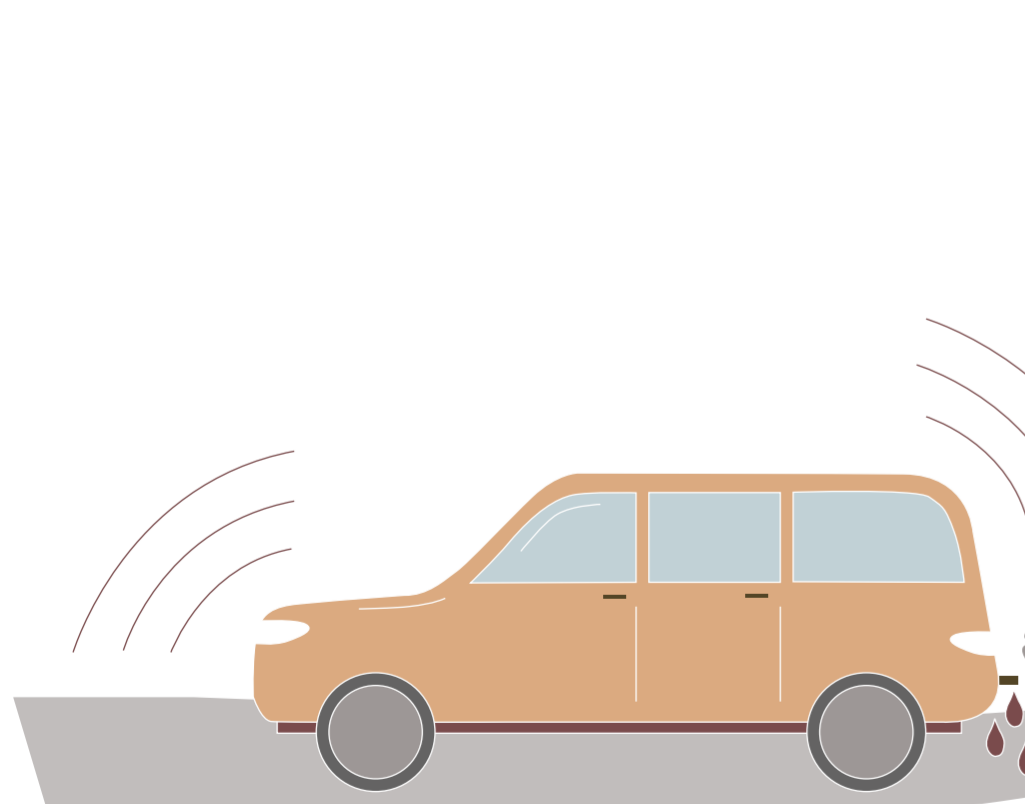
Most a jeho provoz zasáhl významným způsobem do života Dolních Počernic, zejména rezidenční části Vinice, změnil panorama Počernického rybníka, v nočních hodinách je osvětlen, avšak způsobem, který je šetrný k fauně a floře rybníka.

Je třeba konstatovat, že Pražský okruh, společně s městským okruhem, usnadní, po jejich dokončení dopravní napojení Dolních Počernic na všechny nadřazené komunikace v okolí hlavního města Prahy i v ČR, a odlehčí dopravní zatížení v některých částech hlavního města.

Při vědomí dopravního zatížení Dolních Počernic podporuje samospráva i vybudování tzv. regionální varianty okruhu, vedené Středočeským krajem, ale její výstavba se jeví v současné době jako nereálná.

Automobilová doprava výrazně negativně působí na životní prostředí. Dokážeš vyjmenovat alespoň tři způsoby jakými auta škodí lidem a přírodě? Pokud si nevíš rady, obrázek ti napoví.

The Highway Bridge

The bridge, which stretches over the eastern part of the Počernice pond, was put into operation in 1993. It is part of the Road Ring Around Prague - construction 510. The bridge affected the Počernice pond natural monument in a significant way, insensitively crossing the residential area of the Vinice district, and it also affected and divided the natural monument Xaverovský háj.

Dálniční most

24. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

KAMENNÁ PEVNOST

Kočí hrádek a další umělecká díla v zámeckém parku v Dolních Počernicích byla vytvořena v letech 1987-1989. V té době se politické vedení Dolních Počernic rozhodlo, že zámecký park bude pojmenován podle významného tělovýchovného funkcionáře a zakladatele Federace dělnických tělocvičných jednot (FDTJ, založena v roce 1921) Jiřího Františka Chaloupeckého. Na jeho počest byl již tehdy pojmenován tradiční přespolní běh „Memoriál Jiřího Františka Chaloupeckého“, jehož 25 ročníků organizovala místní Tělovýchovná jednota Sokol Dolní Počernice. Pro zlepšení stavu zámeckého parku, a také díky tomu, že tratě mládežnických kategorií, přespolního běžeckého závodu, vedly zámeckým parkem, který byl v 80. letech minulého století v neutěšeném stavu, bylo rozhodnuto o jeho úpravách a o nainstalování uměleckých děl. O vhodnosti jejich pojetí a umístění v zámeckém parku jsou dodnes

vedeny odborné diskuse.

Projekt i realizace byly svěřeny Linhartově nadaci, v čele s Ing. Janem Mayerem, který oslovil své kolegy ze studií ke spolupráci. Bylo vytvořeno několik návrhů na úpravu francouzské části parku, které nebyly nerealizované, vyjma dvou mostků, které jsou v tzv. francouzské části parku doposud. V anglické části parku byl upraven vzhled mostků a byl vybudován tzv. Kočí hrádek.

Tehdejší mladí umělci, kteří vytvářeli uvedené artefakty, jsou dnes uznávanými osobnostmi ve svém oboru, a tak se Dolní Počernice mohou chlubit jejich díly z počátků jejich tvorby. Zub času, a bohužel ve značné míře i působení vandalů, však na většině uměleckých děl zanechal své stopy. Prostřednictvím naučné stezky se návštěvníci parku mohou seznámit s autory a jejich díly.

Nejznámějším z nich je významný grafik, ilustrátor, malíř a sochař

František Skála, který je autorem kamenné pevnosti u jižní zdi zámeckého parku, nazývané Kočí hrádek. Jeho nadčasové dílo je dodnes předmětem každodenních her dětí a nejinak tomu bude i v budoucnu, neboť hrádek je postaven celý z kamene a zdá se, že přetrvá věky.

Mostek se lvími hlavami je dílem dvojice autorů Stefana Milkova a Ivana Exnera. Lví hlavy byly vyrobeny z téměř nezničitelného laminátu, přesto byly vandaly uraženy.

Druhý mostek na hlavní přístupové cestě do parku je dílem Ing. arch. Petra Václavka. Když byly sesazeny jeho díly v jednotlý celek svítily na něm i dvě lucerničky. Bohužel části mostku byly později naházeny zničené do koryta Rokytky.

U provozní budovy zámku můžeme nalézt šroubovitý sloupek, který je dílem Romana Ťalského.

Před budovou zámecké oranžerie, po celé její délce, byla nainstalovaná pergola, která byla v roce 2005, a pak znovu v roce 2019 upravena. Jejími autory jsou Jan Mayer a František Svoboda. Hlavní vstupní vrata do parku u zámecké oranžerie navrhnul Ing. Jan Mayer s motivem „rákosí“.

Fontána ve francouzské části byla nedávno poničena a musela být odstraněna. Byla dílem Zdeňka Lhotského.

Městská část Praha – Dolní Počernice zahájila v roce 2018 třetí etapu revitalizace zámeckého parku, která se týkala převážně jeho francouzské části. Tato akce byla v roce 2020 dokončena a všechna umělecká díla byla opravena. Nová podoba francouzské části zámeckého parku zpřijemňuje život jeho návštěvníkům při chvílích odpočinku.

Kočí hrádek po rekonstrukci

Kočí hrádek v zimě

The Stone Fortress

The cat's castle and other works of art in the castle park in Dolní Počernice were created in the years 1987-1989. The author of the stone fortress, called Kočí hrádek, is the famous graphic artist, illustrator, painter and sculptor František Skála.

25. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

POČERNICKÁ ZAHRADA

Počernická zahrada se nachází v západní části zámeckého parku, která kdysi sloužila vlastníkům zámku jako sad se vžitým názvem Štěpnice. Ve druhé polovině 20. století byl tento prostor využíván většinou jako zahradnictví, jehož činnost skončila po roce 2010. V roce 2013 vedení městské části odsouhlasilo záměr využít možnosti finanční podpory v rámci Operačního programu Praha-Konkurenceschopnost a prostor bývalé zámecké štěpnice upravit v rámci projektu „Revitalizace a ochrana historicky cenného území zámeckého parku v Dolních Počernicích“.

Zpracovatelem projektové dokumentace celého dotčeného území byla Ing. Arch. Magdalena Dandová. Pro část, která je nazývána buď stále štěpnicí nebo počernickou zahradou zpracoval projektovou dokumentaci Ing. Jakub Víšek. Celou akci realizovala společnost INGBAU CZ s.r.o. s celkovými náklady 49 mil. Kč.

Nejprve bylo nutno provést průzkum ekologické zátěže řešeného území, a následně byly provedeny terénní úpravy prostoru, včetně odvezení odpadního materiálu. Po vytváření plochy dle navrženého projektu byla realizována jeho hlavní část, a to formou názorných ukázek sedmi druhů zahrad různého pojetí, včetně naučných tabulí, které návštěvníkům jednotlivé druhy zahrad popisují.

Prostor byl oživen dřevěnými plastikami, na jejichž realizaci bylo použito dřevo z dubů, které bylo nutno v rámci této akce odstranit. Autorem plastik je Mgr. Milan Kuzica.

V jižní části řešeného prostoru byly navrženy tři stupně, které slouží jako hlediště přírodního amfiteátru. Vytvoření prostoru venkovního amfiteátru se již v praxi mnohokrát osvědčila při pořádání letního kina, ale i koncertů pod širým nebem. Prostor Počernické zahrady je využíván i pro konání svatebních obřadů, adventního setkávání, akcí počernických škol, a hlavně pro krátkodobou rekreaci obyvatel a návštěvníků Dolních Počernic. Projekt byl dodatečně doplněn o workoutové hřiště, dětské hřiště pro nejmenší a naučné stojany.

Prostor Počernické zahrady je městskou částí pravidelně udržován, a díky umělé zálivce si po celý rok udržuje vysokou kvalitu.

Příběh rostlin

Projektant Jakub Víšek se sochařem a malířem Milanem Kuzicou se pokusili proměnit tento prostor, v nekonečně kvetoucí "Příběh rostlin". Tak nazvali svůj projekt představující sestavy současných trendů v zahradní tvorbě, doplněné o umělecká sochařská díla. Projekt vychází z filozofie anglických přírodních krajinářských parků, které mají být projekcí snového vidění světa do zahradní architektury. Inspiruje se dále hrou barev a světél uměleckých přístupů období baroka, převládajícího stylu zámku a dochovaných prvků v parku. Původní anglické zahrady zobrazovaly idealizovaný pohled na přírodu, který však nebyl spoután pravidly, ale byl nesen představami. Předlohy parků byly také často inspirovány obrazy krajin soudobých umělců. Odklány se od jednoduchosti geometrie nepravidelnými tvary, náročnými na umělecké čtení,

evokovaly cizokrajné nebo překvapivé momenty a připomínaly dějinné události.

Prostor Štěpnice je barevně dynamizován, aby jednotlivé motivy podněcovaly pocity "veselí, rovnováhy, vzrušení, souladu, klidu a míru". Sochy byly vytvořeny z kmenů dubů pocházejících z anglické části parku. Symbolicky se tak tyto stromy navrací zpět na své původní místo, aby mohly být opět součástí zámeckého parku na další desítky let. Každý materiál, v tomto případě dřevo, má totiž svůj prožitek, buď věkovitý, osudový nebo kreativní. Volná sochařská tvorba Milana Kuzici je charakteristická užitím uměleckých barev na organických tvarech. Tento kontrast můžeme chápat ve významu umělých zásahů do přírody nebo jako impresionistické podněty ve smyslu navozování prchavých dojmů z barevně proměnlivých prostorových tvarů. Ostře zelená,

žlutá či oranžová jsou alegoriemi živelnosti a nezničitelnosti, provokují naše pozitivní emoce a fantazii, ostatně tak, jak to dělá příroda sama. Zvolená koncepce barevných zahradních témat s výtvarným podtextem, stále ojedinělá v českém prostředí, se tím bez nadsázky zařadila mezi mezinárodní unikáty, jež jsou spjaté s výtvarnou hravostí inspirovanou přírodními motivy, typu parku Güell v Barceloně nebo vybranými díly ze sochařských parků Frieze v Londýně a Punta Sur v Mexiku.

V zimním období výtvarná část štěpnice převažuje nad zahradní, ale na jaře se prosadí rozkvetlé záhonové plochy a dominance uměleckých děl se změní v barevnou souhru s postupně vykvétajícími rostlinami. Vzniklá rovnováha mezi přírodním a lidským dílem je žadaným podnětem k "zahradnímu přemýšlení".

Počernická zahrada v létě

Schéma rozmístění soch v Počernické zahradě

The Garden of Počernice

The Garden of Počernice is located in the western part of the castle park, which once served as an orchard (nursery). The space was decorated with wooden sculptures made of oak wood from the oaks which had to be removed from the garden. A natural amphitheater auditorium was created in the space.

26. NAUČNÁ STEZKA PRAHA - DOLNÍ POČERNICE

BARBORKA

Z historických pramenů se dočteme, že „krčma se šenkem piva“ byla postavena ve 2. polovině 16. století. Současnou podobu získal hostinec ve 2. polovině 18. století s dalšími úpravami v pozdějších letech. Pivo se zde čepovalo až do roku 2010, ve kterém byl objekt uzavřen.

Soubor staveb představuje obdélný historický dvorec s hlavní budovou při křižovatce silnice Českobrodská a Národních hrdinů. Hlavní budova má renovovaná průčelí s respektováním historických článků. V přízemí se dochovaly některé pozdně barokní klenby, sklepy, patrně dosud renesančního původu, zabíhající pod nádvoří. Plochostropé prostory v 1. patře zabíral v 19. století taneční sálka, salonky, a lze tu předpokládat stopy barokní a klasicistní výmalby. Nádvoří uzavírá od severu protáhlé hospodářské křídlo,

zčásti dosud v barokních konstrukcích, v zadním dílu přestavované zejména v 19. století.

Jižní podélné křídlo navazující na průčelí hlavní nárožní budovy má dnes samostatné číslo popisné 58, a spolupůsobí v urbanistickém účinku dvorce. Od 17. století zde byla pekárna, s ní sousedila panská kovárna. Nedílnou součástí souboru je klasicistní vozová kolna uprostřed nádvoří, bohužel v havarijním stavu.

Renesanční krčma „nový dům“ u silnice byla umístěna mezi větvicemi se cestami od mostku přes Rokytku směrem na Štěrboholy a Dubeč. Renesanční zůstaly zejména některé sklepy, zabíhající zčásti pod nádvoří a některé konstrukce nad nimi. K dnešnímu rozsahu zástavby pravidelného dvorce došlo nejpozději v 1. polovině 18. století, ještě před tereziánským napřímením dnešní Českobrodské ulice. Úpravu

průčelí nutno předpokládat v období klasicistního slohu, stejně tak stavbu vozové kolny a klenutého dvorního přístavku hlavní budovy (dnes bohužel zbořeného). V roce 1928 pravděpodobně došlo k přestřikání hlavní budovy šedým břizolitem, pod kterým se při renovaci našly původní články fasády. Dvorec čp. 38 s dominující nárožní budovou vytváří, již několik staletí, charakteristický článek obce při staré vídeňské silnici, který se pohledově uplatňuje ze všech směrů přilehlých ulic.

Barborka sloužila i jako zájezdní hostinec, byla zde umístěna škola a byty. Konírnu na dvoře později přestavěli sokolové na tělocvičnu. Prostory Barborky využívaly ke své činnosti počernické spolky. V roce 1835 se zde krátce zastavil při cestě z Prahy do Vídně, a v horním hostinském pokoji si odpočinul, císař Ferdinand Dobrotivý s

císařovnou Marií Annou Savojskou, a podle dostupných informací se zde zastavila při své cestě do Prahy i Marie Terezie. Soubor objektů Barborky sloužil zároveň dlouhá léta jako hospodářský dvůr, a koncem dvacátého století pro různé typy výrobních činností. Následně přešla Barborka do soukromého vlastnictví, a městská část Praha – Dolní Počernice nemá bohužel dostatečný vliv na to, aby celý areál dále nechátral.

Celý soubor budov Barborky v sobě nese doklady svých architektonických, památkových a dokumentačních hodnot, pro které byl 25. 7. 2016 prohlášen za kulturní památku, vedenou v památkovém katalogu Národního památkového ústavu pod rejstříkovým číslem 105884.

Vstupní průčelí hostince

Hostinec Barborka, archivní fotografie

Barborka

We know, from historical sources, that the building was built in the second half of the 16th century. The ensemble of buildings represents a rectangular historical courtyard with the main building at the intersection of the Českobrodská and Národní hrdinů roads. The building has been declared a cultural monument and is not open to the public.